

γξω στρατηγική

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ευάγγελος Τσίρκας, Αντιστράτηγος ε.α.

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ

Γεώργιος Τασούλης, Αντιστράτηγος ε.α.

ΜΕΛΗ

Παναγιώτης Κωττής, Καθηγητής Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου
Κωνσταντίνος Υφαντής, Αναπληρωτής Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών
Κοσμάς Θηραίος, Αρχιπλοίαρχος ε.α.
Παντελής Σκλιάς, Επίκουρος Καθηγητής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου

Το ΙΑΑ είναι ΝΠΙΔ εποπτευόμενο από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας. Ιδρύθηκε το 1996, και άρχισε να λειτουργεί εντός του 1998. Εδρεύει στην Αθήνα. Διοικείται από βμελές ΔΣ το οποίο διορίζεται από τον Υπουργό Εθνικής Άμυνας. Η χρηματοδότηση του προέρχεται κυρίως από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, ενώ μέρος των λειτουργικών εξόδων του καλύπτεται από τις εκδόσεις και τη συμμετοχή του σε εθνικά και ευρωπαϊκά ερευνητικά προγράμματα.

Σκοπός του ΙΑΑ είναι η παροχή αποκλειστικά στον ΥΕΘΑ απόψεων ή γνώμων σε θέματα αμυντικής πολιτικής και εξοπλισμών και ειδικότερα η επιστημονική υποβοήθηση και προβολή του έργου του στα θέματα της εθνικής αμυντικής και στρατηγικής πολιτικής στο πλαίσιο των διεθνών σχέσεων και της γεωπολιτικής. Για την εκπλήρωση της αποστολής του το ΙΑΑ:

- Παρέχει στον Υπουργό Εθνικής Άμυνας αναλύσεις, εκτιμήσεις και γνωμοδοτήσεις σε όλα τα θέματα που άπτονται της εθνικής άμυνας.
- Εκπονεί μελέτες, διεξάγει επιστημονικές έρευνες και συμμετέχει σε εθνικά και ευρωπαϊκά προγράμματα για θέματα αμυντικής πολιτικής, πολεμικής βιομηχανίας, νέων τεχνολογιών, στρατηγικής ανάλυσης, διεθνών σχέσεων και γεωπολιτικής.
- Διοργανώνει και συμμετέχει σε σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες και λοιπές επιστημονικές εκδηλώσεις για τα ανωτέρω θέματα, στην Ελλάδα και το εξωτερικό.
- Δημοσιεύει τις μελέτες του καθώς και άλλες συναφείς αναλύσεις που παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον, σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή.

Οι εκδόσεις του ΙΑΑ περιλαμβάνουν:

- Την εξαμηνιαία επιθεώρηση *Defensor Pacis* (αγγλικά)
- Την τετραμηνιαία επιθεώρηση *Γεωστρατηγική*
- Τη σειρά *Θέματα Πολιτικής και Άμυνας*
- Δύο επίκαιρα έντυπα, το *Ενημερωτικό Έντυπο* και τις *Παρεμβολές* με σύντομες αναλύσεις επί θεμάτων πολιτικής, άμυνας, οικονομίας.
- *Βιβλία*: Το ΙΑΑ έχει εκδώσει αριθμό βιβλίων σε συνεργασία με εκδοτικούς οίκους.

Οι εργασίες του ΙΑΑ συντάσσονται από ειδικούς επιστήμονες, αξιωματικούς των ενόπλων δυνάμεων και επιστημονικά ιδρύματα από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

ΓΕΩ στρατηγική

ΤΕΤΡΑΜΗΝΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΑΜΥΝΤΙΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

Τεύχος 7

Ιανουάριος - Απρίλιος 2005

Ιδιοκτήτης: Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων

Βαλτετσίου 17, 106 80 Αθήνα, Τηλ.: 210-36 32 971 / Fax: 210-36 32 634

Website: www.iaa.gr - E-mail: info@iaa.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: *Ευάγγελος Τσίρκας*

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

Καθηγητής Ιωάννης Μάζης,

Πρόεδρος του Επιστημονικού Συμβουλίου του Ι.Α.Α.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ:

Μέλη:

*Ιωάννης-Χρήστος Παναγιωτόπουλος, Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς
Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
Χαράλαμπος Παπασωτηρίου, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου
Αριστοτέλης Τζιαμπίρης, Λέκτορας Πανεπιστημίου Πειραιώς*

Επιμέλεια Έκδοσης και Παραγωγικό: *Άρτεμις Κουρουπάκη*

Επιμέλεια κειμένων: *Εύη Στρατική, Άρτεμις Κουρουπάκη*

Εικαστική Επιμέλεια: *Πάβλος Γερμίδης*

Διαφημίσεις - Συνδρομές: *Θεόδωρος Μακρής*

Τεχνική επιμέλεια - Εκτόπωση: *Τοπογραφείο Ελληνικού Στρατού (ΤΥΕΣ)*

Κεντρική Διάθεση: Βιβλιοπωλείο Αθ. Χριστάκης, Ιπποκράτους 10,
Τηλ.: 210-36 07 876, Fax: 210-36 38 489

Οι σόφεις που διατυπώνονται στη «Γεωστρατηγική» δεν εκφράζουν κατ' ανάγκη τις θέσεις του ΙΑΑ.

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση ή αναπαραγωγή των περιεχομένων του παρόντος τεύχους ή τμημάτων του με οποιοδήποτε τρόπο, χωρίς τη γραπτή άδεια του εκδότη (Ν.2121/1993).

Τα δημοσιευμένα στη «Γεωστρατηγική» κείμενα έχουν τη θετική επιστημονική έγκριση του Επιστημονικού Συμβουλίου ή και αυτήν εξωτερικών κριτών υπό καθεστώς ανωνυμίας, οριζόμενων από το Επιστημονικό Συμβούλιο του Ι.Α.Α.

ΓΕΩ στρατηγική

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος
του Προέδρου του Δ.Σ. του ΙΑΑ,
Αντιστρατήγου ε.α., Ευάγγελου Τσίρκα 9

Πρόλογος
του Προέδρου του Επιστημονικού Συμβουλίου
του ΙΑΑ, Καθηγητή Ι. Θ. Μάζη 11

Ιωάννης Θ. Μάζης
Τα αίτια της τρομοκρατίας και
οι δυνατότητες αναιρέσεώς τους 17

Γεράσιμος Καραμπελιάς & Μιχαήλ Κυριακίδης
Ο Μεσογειακός άξονας της
εξωτερικής πολιτικής του Πούτιν.
Η Τουρκική Συνιστώσα σε
αντιδιαστολή με την Ελληνική 45

Γεώργιος Σαλαπασίδης
Γεωστρατηγικές και
Αμυντικοπολιτικές παράμετροι
της κρίσεως στην Αμπχαζία 69

Martin Packard
Κύπρος: Χάνει, ο λάθος
άνθρωπος στην αναζήτηση
λύσεων 91

Εβελίνα Φούκου

Το Νέο Σχέδιο E-1 του Σαρόν
προκαλεί αντιδράσεις

99

Ιωάννης Θ. Μάζης

Το πρόβλημα της διακίνησης
πετρελαίου στα στενά της Μαύρης
Θάλασσας και οι προοπτικές του
έργου «Μπουργκάς-Αλεξανδρούπολη»

117

ΒΗΜΑ ΘΕΩΡΙΑΣ & ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Δημήτριος Χούπης

Εφαρμογές της Θεωρίας του Χάους
στην Άμυνα

135

Ηλίας Ηλιόπουλος

Η Τουρκία ως πρότυπο των
μουσουλμανικών δημοκρατιών της
πρώην ΕΣΣΔ

143

Κωνσταντίνος Γώγος

Τουρκία και Κεντρική Ασία
Γεωγραφία και Γεωστρατηγική
της Τουρκίας

179

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΑΜΥΝΤΙΚΗΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

Διονύσης Τόμπρος
Ηλεκτρομαγνητική Βόμβα
Ένα Όπλο Μαζικής
Ηλεκτρονικής Καταστροφής

195

Κωνσταντίνος Γρίβας
Όπλα κατευθυνόμενης ενέργειας

219

ΒΙΒΛΙΟΚΡΙΤΙΚΕΣ &
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

241

Πρόλογος του Προέδρου του Επιστημονικού Συμβουλίου του ΙΑΑ, Καθηγητή Ι. Θ. Μάζη

Η Ελλάδα είναι η χώρα η οποία, παρά τις όποιες διαφορές διεθνοδικαϊκού τύπου έχει με την γείτονα και σύμμαχο Τουρκία, παρά τις όποιες αδόκιμες διεθνοπολιτικώς ενέργειες της τελευταίας στο Αιγαίο - και μάλιστα σε περιόδους που θεωρούνται περίοδοι προσέγγισης μεταξύ των δύο χωρών - επιμένει να στηρίζει τις διαδικασίες εντάξεώς της στην ευρωπαϊκή οικογένεια.

Και αυτό το πράττει διότι θεωρεί ότι ο εξευρωπαϊσμός και η συνακόλουθη εμβάθυνση των δημοκρατικών θεσμών, όπως και η κοινωνική και πολιτική ανάπτυξη της γείτονος είναι προς το συμφέρον της Ειρήνης, της Ασφαλείας και της ευημερίας στην Ανατολική Μεσόγειο και τα Βαλκάνια.

Παρά τα πρόσφατα αποτελέσματα των δημοψηφισμάτων στην Γαλλία και την Ολλανδία τα οποία σε συγκεκριμένες πτυχές τους ανεδείκνυαν τον σοβαρό προβληματισμό μεγάλων, όσο και σημαντικών, κοινωνικών ομάδων των δύο χωρών ενώπιον του ενδεχομένου της εντάξεως της Τουρκίας στην Ε.Ε. η χώρα μας, δια χειλέων του Πρωθυπουργού κ. Καραμανλή και του Υπουργού Εξωτερικών κ. Πέτρου Μολυβιάτη, κατέστησε σαφές ότι η Αθήνα επιθυμεί την ένταξη της γείτονος στην μεγάλη και δημοκρατική ευρωπαϊκή οικογένεια αλλά μετά από διαπίστωση της αυστηρής τήρησης όλων των απαιτούμενων για τούτο προϋποθέσεων.

Είναι λοιπόν λογικό να μας ανησυχούν πληροφορίες όπως αυτή, την οποία παρουσιάζουμε κατωτέρω, διότι εξ αυτών προκύπτει ότι η εστίαση της προσοχής των ευρωπαϊκών ή διεθνών θεσμικών και συνδικαλιστικών οργάνων (όπως η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, οι «Ρεπόρτερ χωρίς Σύνορα» [RSF], η *Εθνική Γραμματεία της Γενικής Συνομοσπονδίας Επαγγελματιών Δημοσιογράφων στο Βέλγιο* [AGJPB] και το *Κέντρο Διαπολιτισμικών Δράσεων των Βρυξελλών* [CBAI]) σε συγκεκριμένα γεγονότα που λαμβάνουν χώρα στην γείτονα δεν αποδεικνύει επαρκή προσπάθεια των αρχών της Άγκυρας προς την εφαρμογή των θεμελιωδών πολιτικών ελευθεριών, όπως είναι στην περίπτωση μας η ελευθερία του Τύπου.

Εκτιμούμε, ότι η πληροφορία αυτή είναι σκόπιμο να γίνει ευρύτερα γνωστή διότι θεωρούμε την ελευθερία της διαδόσεως των ιδεών μέσω του Τύπου θεμελιώδη αρχή και στήριγμα της Δημοκρατίας, και συνεπώς θα αφιερώσουμε τον καθιερωμένο πρόλογο του ανα χείρας τεύχους στα γεγονότα αυτά.

Το ζήτημα, λοιπόν που τίθεται είναι το ότι παρά την τροποποίηση του Τουρκικού Ποινικού κώδικα, η τουρκική δικαιοσύνη επιμένει στην σύλληψη του Ντογάν Εζγκυντέν, αρχισυντάκτη της *Info-Turk*.

Δυστυχώς, παρά την τελευταία τροποποίηση του τουρκικού Ποινικού Κώδικα, η οποία έτυχε της ένθερμης επιδοκιμασίας των ευρωπαϊκών αρχών, διαπιστώνεται ότι οι δημοσιογράφοι βρίσκονται πάντα υπό την απειλή συλλήψεως και φυλάκισης, εξαιτίας των απόψεών τους για τους πραξικοπηματίες στρατηγούς. Μετά από την 6μηνη αναβολή τροποποίησης του Ποινικού Κώδικα, ξεκίνησαν πάλι στις 22 Ιουνίου οι αγωγές κατά δύο δημοσιογράφων, του Ντογάν Εζγκυντέν και του Εμίν Καρακά, στο Ποινικό Δικαστήριο του Δεύτερου Πρωτοδικείου της Κωνσταντινούπολης.

Με αυτό το νέο ακροατήριο, ο δημόσιος κατηγορος απαίτησε ποινή φυλάκισης έως και 2 έτη για τον Εμίν Καρακά, υπό τους όρους του Άρθρου 301/2 του νέου τουρκικού Ποινικού Κώδικα (που αντικατέστησε το Άρθρο 159/1 του προγενέστερου τουρκικού Ποινικού Κώδικα).

Ο κατηγορος ζήτησε, επίσης, σε περίπτωση που ο Ντογάν Εζγκυντέν επιστρέψει στη χώρα, (βρίσκεται εξόριστος στο Βέλγιο), μέχρι την σύλληψή του, να διαχωριστεί η αγωγή του από την υπόθεση του Καρακά, προκειμένου να συνεχιστεί μεμονωμένα η αγωγή κατά του δευτέρου.

Το δικαστήριο αποφάσισε να διαχωρίσει το φάκελο Εζγκυντέν μέχρι την σύλληψή του και να αναβάλλει τη δίκη του Καρακά για τις 13 Σεπτεμβρίου 2005.

Το δικαστήριο είχε παραδώσει στις 27 Σεπτεμβρίου 2002 σε όλα τα σημεία ελέγχου των συνόρων ένα ένταλμα συλλήψεως, ώστε ο Εζγκυντέν να προσαχθεί στη δικαιοσύνη αμέσως μόλις εισέλθει στην Τουρκία. Μέχρι στιγμής, αυτό το ένταλμα συλλήψεως ανανεώθηκε πέντε φορές από το ίδιο δικαστήριο. Ο Ντογκάν Εζγκυντέν, αρχισυντάκτης της *Info-Turk* και Πρόεδρος των εργαστηρίων *Sun Workshops (Ateliers du Soleil)* στις Βρυξέλλες, αρνήθηκε να παραδοθεί στην τουρκική δικαιοσύνη.

Ένα από τους παλαιότερους δημοσιογράφους της Τουρκίας, ο Ντογκάν Εζγκοντέν, και ο δημοσιογράφος Εμίν Καρακάκα κατηγορήθηκαν για άρθρα που είχαν γράψει για την επιθεώρηση «*Λογοτεχνία στην Τουρκία και την Ευρώπη*» (*Turkiyede ve Avrupada Yazın*), κατά την 30^η επέτειο από την εκτέλεση τριών ηγετικών στελεχών της προοδευτικής νεολαίας. Κατηγορούνται για προσβολή κατά του Στρατού.

Ο Ντογκάν Εζγκοντέν, στο άρθρο του «*Τριάντα Χρόνια Μετά*», άσκησε κριτική στη στάση του τουρκικού Στρατού στα τέλη του 60 έναντι της «άρχουσας τάξης» και κατά της «εργατικής τάξης» και της «προοδευτικής νεολαίας». Υπογράμμισε ότι τα ηγετικά στελέχη της προοδευτικής νεολαίας έγιναν οι κύριοι στόχοι της στρατιωτικής τρομοκρατίας, όταν εξέφρασαν την αντίθεσή τους στη νέα πολιτική του Στρατού.

«Αυτός είναι ο λόγος που ο Στρατός εκτέλεσε τρία ηγετικά στελέχη της προοδευτικής νεολαίας, τους Ντενιζ Γκεμίζ, Γιουσούφ Αρολάν και Χουσεϊν Ινάν. Άλλο ένα στέλεχος της προοδευτικής νεολαίας, ο Μαχίρ Καγιάν και οι σύντροφοί του, σκοτώθηκαν από έκρηξη και πυροβολισμό για τον ίδιο λόγο. Αυτή η απολυταρχική στάση του Στρατού συνεχίστηκε στην δεκαετία του 80, του 90, ακόμα και μετά το 2000.»

Ο Ντογκάν Εζγκοντέν, 69 ετών, άρχισε να εργάζεται ως δημοσιογράφος στις 9 Σεπτεμβρίου 1952 στο Ιζμίρ. Αφού συνεργάστηκε με τις εφημερίδες *Ege Gunesi*, *Sabah Postasi*, *Milliyet* και *Oncu* στο Ιζμίρ και *Gese Postasi* και *Sosyal Adalet* στην Κωνσταντινούπολη, έγινε αρχισυντάκτης και κύριος αρθρογράφος της πιο σημαντικής συντηρητικής ημερησίας εφημερίδας *Aksam* (1964-66) και της σοσιαλιστικής επιθεώρησης *Ant* (1967-71).

Ο Εζγκοντέν και η γυναίκα του, Ιντσι Τουγκσαβούλ, κατηγορήθηκαν πάνω από 50 φορές ότι διέπραξαν «έγκλημα γνώμης» στα άρθρα που έγραψαν ή δημοσίευσαν στην επιθεώρηση *Ant*. Αντιμετωπίζοντας την απειλή για πάνω από 300 χρόνια φυλάκισης συνολικά, έπρεπε να εγκαταλείψουν την Τουρκία μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα του 1971.

Από το 1974, έχουν ιδρύσει το πρακτορείο *Info-Turk*, το οποίο πληροφορεί την παγκόσμια κοινή γνώμη για την κατάσταση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στην Τουρκία, <http://.info-turk.be>. Είναι επίσης μεταξύ των ιδρυτών και της διοίκησης των Εργαστηρίων Sun (*Atelier du Soleil*): <http://www.ateliersdusoleil.be>.

Ο Εζγκυντέν και η Τουγκοαβούλ, μαζί με πάνω από 200 εξορισθέντες αντιφρονούντες του καθεστώτος, στερήθηκαν την τουρκική τους υπηκοότητα το 1982, εξαιτίας της κριτικής τους ενάντια στην στρατιωτική χούντα. Παρά το γεγονός ότι αυτή η απόφαση ακυρώθηκε μετά από 10 χρόνια, το Υπουργείο Εξωτερικών δεν απάντησε ποτέ στο αίτημα να τους δοθεί γραπτή εγγύηση ότι δεν θα εκδιώκονταν ή δεν θα φυλακίζονταν για τις κατηγορίες που το ίδιο το υπουργείο κοινοποίησε στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Ένας από τους πρώην επικεφαλής του Συλλόγου Δημοσιογράφων, του Σωματείου Δημοσιογράφων και του Συμβουλίου Ηθικής του Τύπου στην Τουρκία, ο Εζγκυντέν είναι τώρα μέλος του *Συλλόγου Δημοσιογράφων της Τουρκίας (TGC)*, του *Συλλόγου Επαγγελματιών Δημοσιογράφων του Βελγίου (AGJPB)*, του *Κέντρου Διαπολιτισμικών Δράσεων των Βρυξελλών (CBAI)*, του *Συνδέσμου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων του Βελγίου (LDDH)* και του *Κινήματος Ενάντια στον Ρατσισμό και την Ξενοφοβία (MRAX)*.

Είναι συγγραφέας πολλών βιβλίων, κυριότερα εκ των οποίων είναι: «Για τον Φασισμό» (1965, Κωνσταντινούπολη), «Για τον Καπιταλισμό», (1966, Κωνσταντινούπολη), «Φάκελος Τουρκία», (1972, Γαλλία), «Φασισμός και Αντίσταση στην Τουρκία», (1973, Ολλανδία), «Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και οι Τούρκοι Μετανάστες», (1983, Βέλγιο), «Το πορτραίτο της τουρκικής μετανάστευσης», (1984, Βέλγιο), «Το Μαύρο Βιβλίο της Μιλιταριστικής Δημοκρατίας στην Τουρκία», (1986, Βέλγιο), «Η Ακροδεξιά στην Τουρκία», (1988, Βέλγιο).

Η Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, στην συνεδρίαση της ολομέλειάς της στις 28 Ιανουαρίου 2003, υιοθέτησε μία σύσταση σχετικά με την ελευθερία της έκφρασης στα μέσα μαζικής ενημέρωσης στην Ευρώπη. Αφού υπογραμμίσανε ότι «*οι προσαγωγές δημοσιογράφων συνεχίζονται στην Τουρκία*», η Ευρωπαϊκή συνέλευση παρουσίασε ως παράδειγμα την αγωγή ενάντια στον Εζγκυντέν και τους δύο συναδέλφους του στην Τουρκία.

Επιπλέον, οι «Ρεπόρτερ Χωρίς Σύννορα» (RSF) διαμαρτυρήθηκαν αμέσως για την καταδίκη των τριών δημοσιογράφων. «*Εάν αυτοί οι δημοσιογράφοι καταδικαστούν για προσβολή κατά του στρατού, η Τουρκία θα προδώσει τις δεσμεύσεις που ανάλαβε απέναντι στην Ευρωπαϊκή Ένωση*», δήλωσε ο Ρομπέρ Μενάρ, γενικός γραμματέας της RSF, σε επιστολή του απευθυνόμενη στον τούρκο Υπουργό Δικαιοσύνης.

Αντιδρώντας στην καταδίκη του Εζγκυντέν στην Τουρκία, η Εθνική Γραμματεία της *Γενικής Ομοσπονδίας Επαγγελματιών Δημοσιογράφων στο Βέλγιο (AGJPB)*, κα Μαρτίν Σιμονίς, έστειλε μήνυμα διαμαρτυρίας στον

τούρκο Υπουργό Δικαιοσύνης και στον βέλγο Υπουργό Εξωτερικών κ. Λουί Μισέλ.

Το Κέντρο Διαπολιτισμικών Δράσεων των Βρυξελλών (CBAI) εξέφρασε επίσης «την ανησυχία του και την δυσaréσκειά του να βλέπει ότι συνεχίζεται να διώκεται ένα από τα ιδρυτικά του μέλη, ο Ντογκάν Εζγκοντέν, εξαιτίας των άρθρων του», υπενθυμίζοντας ότι ο Εζγκοντέν «συνέβαλε ουσιαστικά στο CBAI, φωτίζοντας με ακρίβεια και επιδεξιότητα πτυχές της πραγματικότητας, όπως αυτές βιώνονται από την τουρκική κοινότητα στο Βέλγιο και τους ανθρώπους που ζουν στην Τουρκία, και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πολιτισμική συναλλαγή μεταξύ της βελγικής κοινωνίας και του τουρκικού πληθυσμού που ζει στη χώρα μας.»

Ο βέλγος ΥΠΕΞ κ. Λουί Μισέλ απάντησε στην επιστολή της κας Σιμονίς στις 23 Ιανουαρίου 2003 ως εξής: *«Συμμερίζομαι πλήρως την ανησυχία σας και λυπάμαι που παρατηρώ ότι η Τουρκία ακόμα συνεχίζει να διώκει την ελευθερία της έκφρασης. Σύμφωνα με πληροφορίες που έλαβα από τις υπηρεσίες μου, ο κίνδυνος φυλάκισης είναι περιορισμένος για τον ενδιαφερόμενο, εφόσον δεν υπάρχει διεθνές ένταλμα συλλήψεως εναντίον του στην εκκρεμούσα υπόθεση. Παρόλα αυτά, ο κίνδυνος παραμένει αναμφιβόλως σε ότι αφορά τις προγενέστερες υποθέσεις εναντίον του. Ζήτησα από τον πρέσβη μας στην Άγκυρα να παρακολουθεί στενά αυτή τη συγκεκριμένη υπόθεση του κου Εζγκοντέν.»*

Ήδη τρία χρόνια έχουν περάσει από την έναρξη της ατυχούς αυτής δίκης στην Τουρκία. Παρά τις διαμαρτυρίες από ευρωπαϊκούς οργανισμούς και την παρέμβαση του βέλγου Υπουργού Εξωτερικών, οι δικαστικές και κυβερνητικές αρχές της Τουρκίας δεν έχουν επιδείξει διάθεση ανταπόκρισης.

Πιστεύουμε, ασφαλώς, ότι οι προθέσεις της Κυβερνήσεως του κ. Ερντογάν πόρρω απέχουν από την αποδοχή παρομοίων καταστάσεων. Πιστεύουμε ότι ο τούρκος Πρωθυπουργός και η κυβέρνησή του επιθυμούν πραγματικά την εμβάθυνση και την εμπέδωση της δημοκρατίας στην χώρα τους. Πιστεύουμε ότι η προσοχή τους είναι διαρκώς στραμμένη προς την κατεύθυνση αυτή και συνεπώς το ανωτέρω σημείωμα θα λειτουργήσει απλώς ως φιλική προτροπή προς διευθέτηση παρομοίων εκκρεμοτήτων.

Ιωάννης Θ. Μάζης

Τα αίτια της τρομοκρατίας και οι δυνατότητες αναίρεσής τους

*Ο Ιωάννης Θ. Μάζης είναι Καθηγητής
Γεωπολιτικής στο Ιόνιο Παν/μιο και Πρόεδρος
του Επιστημονικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου
Αμυντικών Αναλύσεων του ΥΠΕΘΑ.*

A. Οι ορισμοί της τρομοκρατίας

Το φαινόμενο της τρομοκρατίας, ιδωμένο στη γεωγραφική, την πολιτική, τη θρησκευτική και την πολιτισμική του διάσταση, τυγχάνει πολλών ορισμών. Και τούτο, διότι στον αντίποδά της, δηλαδή στη θεωρία και την πράξη της αντιμετώπισης του φαινομένου της τρομοκρατίας και των συνεπειών του, υπεισέρχεται, αναμφίβολα, η έννοια του Συμφέροντος, εθνικού ή και υπερεθνικού, η αντίληψη του οποίου διαφοροποιεί, εν τέλει, τον προσδιορισμό της ίδιας της έννοιας της τρομοκρατίας.

11 Σεπτεμβρίου 2001: Οι ΗΠΑ συγκλονίστηκαν από το τρομοκρατικό χτύπημα στο Παγκόσμιο Κέντρο Εμπορίου. Τα θύματα από την συντριβή των τεσσάρων φορικών αεροσκαφών στους δίδυμους Πύργους και στο Πεντάγωνο ανήλθαν στα 2.996.

Συμφώνως προς το Γ. Γ. του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, κ. Κόφι Ανάν:

«Τρομοκρατία αποτελεί οποιαδήποτε πράξη αποσκοπεί στην πρόκληση θανάτου ή σοβαρής σωματικής βλάβης σε πολίτες ή μη μάχιμους, στοχεύοντας στον εκφοβισμό ενός πληθυσμού ή στον εξαναγκασμό μιας Κυβερνήσεως ή ενός διεθνούς Οργανισμού να προβεί ή να αποφύγει την υλοποίηση μιας συγκεκριμένης πράξεως».¹

Συμφώνως προς το Διακλαδικό Επιτελείο των ΗΠΑ²:

«Τρομοκρατία είναι η παράνομη χρήση ή η απειλή χρήσης δύναμης ή βίας κατά προσώπων ή περιοσιίας για τον εξαναγκασμό ή τον εκφοβισμό κυβερνήσεων ή κοινωνιών, συχνά για την επίτευξη πολιτικών, θρησκευτικών ή ιδεολογικών επιδιώξεων».

Συμφώνως προς το Υπουργείο Εξωτερικών των ΗΠΑ:

«Τρομοκρατία είναι η προσχεδιασμένη με πολιτικά κίνητρα βία, η οποία στρέφεται κατά στόχων μεταξύ του αμάχου πληθυσμού και η οποία προέρχεται από υπο-εθνικές ομάδες ή μυστικούς πράκτορες και στοχεύει συχνά στον επηρεασμό του κοινού».

Συμφώνως προς τον πρώην Υπουργό Άμυνας των ΗΠΑ, D. Rumsfeld (16.10.2001):

«Η τρομοκρατία, φυσικά, έχει πολλούς ορισμούς και υπάρχουν πολλές απόψεις ως προς το τι ακριβώς σημαίνει. Κατά την άποψή μου, η σημασία της λέξης δεικνύει πράξεις, στις οποίες εμπλέκονται και θανατώνονται αθώοι άνθρωποι».

Συμφώνως προς τον Αραβικό Σύνδεσμο³:

«Τρομοκρατία είναι κάθε πράξη βίας ή απειλή βίας, η οποία, ανεξαρτήτως των αιτίων και των στόχων της, λαμβάνει χώρα για την πραγμάτωση ενός ατομικού ή συλλογικού εγκληματικού σχεδίου και η οποία αποσκοπεί να διασπείρει τον τρόμο μεταξύ των ανθρώπων ή να τους φοβίσει, μέσω πλήγματος ή θέτοντας σε κίνδυνο τη ζωή τους, την ελευθερία τους ή την ασφάλειά τους, ή η οποία επιχειρεί να καταφέρει πλήγμα στο περιβάλλον, σε δημόσια λειτουργία, σε δημόσια ή ιδιωτικά αγαθά, ή αποσκοπεί στην κατάληψή τους ή στον σφετερισμό τους, ή ακόμη να θέσει σε κίνδυνο εθνικούς πόρους».

Συμφώνως προς το τουρκικό υπουργείο Εξωτερικών⁴:

«Η τρομοκρατία μπορεί να θεωρηθεί ως ακραία μορφή έκφρασης, η οποία κατά κύριο λόγο αντιτίθεται στις αξίες της δημοκρατίας, του πολιτισμού και της ανθρωπότητας».

11 Μαρτίου 2004: Δέκα βόμβες εξερράγησαν σε ώρα αιχμής σε τέσσερις αμαξοστοιχίες στη Μαδρίτη, με απολογισμό αίματος 191 θύματα και 1.800 τραυματίες.

Επιχειρώντας μία σύνθεση των πολλών ορισμών, και προτού αναζητήσουμε τη συνισταμένη τους, επιχειρούμε κατωτέρω μία νοηματική/σημασιακή οριοθέτηση των συμβατικών προσδιοριστικών του όρου:

1. Ως προς την έννοια του τρόμου, αυτή προσδιορίζεται από:

- βία (αφαίρεση της ζωής, δολοφονία, τραυματισμός, διάφοροι φυσικοί κίνδυνοι)
- απειλή για χρήση βίας
- πρόσχημα χρήσης βίας
- έμμεση βία (παράλυση ηλεκτρικών, επικοινωνιακών, υδρευτικών κ.ο.κ. δικτύων)
- δολιοφθορά (συμπεριλαμβάνεται η έννοια της δολιοφθοράς με υπολογιστικά μέσα: φυσική καταστροφή συστημάτων/υποδομών με χρήση υπολογιστικών εργαλείων).

Παλαιστίνιοι Μαχητές της Χαμάς.

2. Ως προς την έννοια της καταστροφής, αυτή αναφέρεται:

- στην ανθρώπινη ζωή
- στην περιουσία
- στην πληροφορία (κυβερνο-τρομοκρατία).

3. Ως προς την ηθική και νομική βάση της, αυτή συνίσταται:
- στη «μη νομιμοποιούμενη» βία (έννοια που αντιδιαστέλλεται στην έννοια της δράσης αντιστασιακών ομάδων, «μαχητών της ελευθερίας», κ.λπ.)
 - στη χρήση εγκληματικών μέσων
 - στην παράνομη ή εγκληματική παρείσφρηση στην περιουσία και τα συμφέροντα τρίτων.
4. Ως προς τη σχέση της με κρατικές οντότητες, οι τρομοκρατικές οργανώσεις προσδιορίζονται ως:
- κρατικές ομάδες (των οποίων τα μέλη ενεργούν για λογαριασμό ενός κράτους)
 - ομάδες χρηματοδοτούμενες ή άλλως ενθαρρυνόμενες από ένα κράτος
 - ομάδες ευθυγραμμιζόμενες πολιτικά με το κράτος (π.χ. ακροδεξιές οργανώσεις)
 - αντι-κρατικές ομάδες:
 - ο τοπικές/που δρουν στο εσωτερικό ενός κράτους
 - ο ομάδες που υποστηρίζονται, χρηματοδοτούνται, ενθαρρύνονται ή κατευθύνονται από ένα άλλο κράτος
 - εγκληματικές ομάδες (ομάδες οργανωμένου εγκλήματος που σκοπεύουν να επηρεάσουν ένα κράτος)
 - ομάδες μη σχετιζόμενες με το κράτος
 - ο ομάδες με συγκεκριμένη στόχευση άλλες ομάδες (π.χ. τη βιομηχανία)
 - ο ομάδες που δρουν εν παραλληλία («εισαγόμενη σύγκρουση»: τρομοκράτες κατά μεταναστών).
5. Ως προς την ασυμμετρία της τρομοκρατικής δράσης, παρατηρούνται τα εξής:
- σημαντική διαφοροποίηση ισχύος μεταξύ της τρομοκρατικής ομάδας/του τρομοκράτη και του στόχου
 - οι τρομοκράτες δεν επιτίθενται κατά μέτωπον και δεν αντιμετωπίζουν τις ένοπλες δυνάμεις (στοιχείο που διαφοροποιεί τη τρομοκρατική δράση από τη δράση των ανταρτών)
 - οι τρομοκράτες στρέφονται κατά «ήπιων στόχων» (“soft targets”).
6. Οι στόχοι της τρομοκρατικής δράσης χαρακτηρίζονται ως:
- ριζοσπαστικής φύσης, ήτοι με ζητούμενο ριζικές αλλαγές
 - περιφερειακοί, ήτοι εξυπηρετούντες συγκεκριμένο συμφέρον

- αφηρημένοι ή προσηλωτικοί, διεπόμενοι από εσωτερική λογική, π.χ. θρησκευτικοί
- άλογοι (στερούμενοι εσωτερικής λογικής).

20 Μαρτίου 1995: Η τρομοκρατική επίθεση με το δηλητηριώδες αέριο Σαρίν στο σιδηροδρομικό σταθμό του Τόκιο, αφήσε πίσω της 12 νεκρούς και 6000 τραυματίες

7. Ως προς το χρονικό τους προσδιορισμό, η τρομοκρατική δράση στρέφεται κατά:

- άμεσων στόχων, ήτοι πολιτών, «αμάχων», «αθώων»
- έμμεσων στόχων, που δεν διατρέχουν οι ίδιοι φυσικό κίνδυνο, λόγω του ότι προστατεύονται, είναι ιδιαίτερος σημαντικοί ή δυσδιάκριτοι:
 - γενικά, η πολιτική διοίκηση μιας χώρας
 - μεγάλος οικονομικός οργανισμός ή κλάδος της βιομηχανίας ή φορέας σημαντικού επιστημονικού ενδιαφέροντος
 - άτομα που κατέχουν εξουσία.

8. Ως προς την οργάνωσή τους, οι τρομοκρατικές οργανώσεις:

- αρθρώνονται σε πυρήνες
- συμμετέχουν σε ένα λιγότερο ή περισσότερο οργανωμένο κίνημα
- θεωρούνται ότι δρουν σε μισθοφορική βάση για λογαριασμό οργανωμένων ομάδων (στην περίπτωση μεμονωμένων ατόμων).

9. Σε ό,τι αφορά στις επικοινωνιακές πρακτικές της τρομοκρατίας, αυτές ορίζονται ως:

- προπαγάνδα μέσω της πράξης
 - που προβάλλει «μηνύματα» για παραδειγματισμό
 - που στοχεύει στην αποδοχή/κατανόηση των τρομοκρατικών ενεργειών
 - που αποσκοπεί στην αποστολή μηνυμάτων σε άλλες ομάδες ή συμπαθούντες ή πρόσωπα που μπορεί να στρατολογηθούν στο μέλλον
- πρακτικές που στοχεύουν στη γνωστοποίηση των σκοπών στο ευρύ κοινό
 - ούτως ώστε το κοινό να ασκήσει πίεση στην κυβέρνηση
 - ούτως ώστε το κοινό να αλλάξει τη στάση ή τη συμπεριφορά του
 - ούτως ώστε να προκληθεί μαζική κινητοποίηση.

Διάγγελμα του Μπίν Λάντεν μέσω του Αλ Τζαζίρα

Συνοψίζοντας, μια περιληπτική θεώρηση της τρομοκρατίας, θα μπορούσε να καταλήξει στον εξής συνοπτικό ορισμό:

«Ως τρομοκρατία ορίζεται κάθε πρακτική, συλλογική ή μεμονωμένη, διαχρονική ή συγχρονική, η οποία εκλαμβάνεται ότι στρέφεται κατά συμφερόντων ενός εθνικοκρατικού δρώντος ή ενός υπερεθνικού μορφώματος, κατά το πώς αυτά γίνονται αντιληπτά από το δρώντα ή το μόρφωμα. Η τρομοκρατική πρακτική αυτή εκδηλώνεται δευτερογενώς και σε αναλογία με το μέγεθος και την ισχύ των ανωτέρω συμφερόντων, επί τη βάση οικονομικών ή/και πολιτισμικών αιτιών».

Β. Τα οικονομικά και πολιτισμικά αίτια παραγωγής τρομοκρατικής δράσης

Το διεθνές περιβάλλον βρίσκεται σε μια διαρκή διαδικασία οικονομικής και πολιτισμικής Ολοκλήρωσης (integration). Από **γεωπολιτική, γεω-οικονομική και γεω-πολιτισμική** άποψη, πρόκειται για κλασικές περιπτώσεις επέκτασης των υφισταμένων ζωνών επιρροής των Πόλων Διεθνούς Ισχύος, οι οποίοι δύνανται να προβάλουν τα αντίστοιχα μεγέθη πολιτικής, οικονομικής και πολιτισμικής ισχύος τους προς τις γεωγραφικές ζώνες των Εθνικών Κοινωνικών Σχηματισμών (Κρατών), τα οποία είναι δεκτικά στην υποδοχή των προβολών αυτών.

Οι πολιτισμικές διαφορές, κυρίως, δημιουργούν τις προϋποθέσεις εκείνες, που οδηγούν στην τρομοκρατική δράση περισσότερο ακόμη και από τους οικονομικούς παράγοντες

Στο σύγχρονο παγκοσμιοποιούμενο, αλλά πάντα αρκούντως χαστικό διεθνές περιβάλλον, αποτελεί τουλάχιστον αποσπασματική ενέργεια το να ανατρέχουμε αποκλειστικά και μόνον στον κλάδο των οπλικών συστημάτων και εξοπλισμών, για να προσδιορίσουμε τις ζώνες επιρροής των διεθνών πόλων ισχύος, εντοπίζοντας και προσδιορίζοντας μάλιστα τους Πόλους αυτούς αποκλειστικά με *εθνικά* ή -ακόμη ατυχέστερα- με *εθνοκεντρικά* χαρακτηριστικά. Στο πλαίσιο του περιβάλλοντος αυτού, ένας από τους πλέον βασικούς παράγοντες παραγωγής εστιών δυσaréσκειας στις λαϊκές μάζες των ανά την υφήλιο Εθνικών Κοινωνικών Σχηματισμών και ιδιαίτερα αυτών που χαρακτηρίζονται για το χαμηλό βαθμό οικονομικής, πολιτικής και κοινωνικής ανάπτυξης είναι ο *Πολιτισμικός παράγων*.

Οι **πολιτισμικές διαφορές**, κυρίως, και η βαρύτητα που έχουν στο επίπεδο του **κοινωνικού ασυνειδήτου**, δημιουργούν τις προϋποθέσεις εκείνες, που οδηγούν στην τρομοκρατική δράση περισσότερο ακόμη και από τους οικονομικούς παράγοντες, τους οποίους θα πρόκρινε μια συμβατική μαρξιστική ανάλυση του φαινομένου της *τρομοκρατίας*.

Και μόνο τα παραδείγματα της **βασκικής και ιρλανδικής** τρομοκρατίας, που ταλανίζει τόσα χρόνια Μητροπολιτικά Κέντρα του ανεπτυγμένου βιομηχανικώς Δυτικού κόσμου (Ισπανία και Β. Ιρλανδία), αποδεικνύουν του λόγου το αληθές. Στην περίπτωση της βασκικής τρομοκρατίας, έχουμε την κλασική περίπτωση μιας οικονομικώς ανθούσης κοινωνίας, η οποία καταφεύγει στην τρομοκρατία για καθαρά ιδεοληπτικούς λόγους, που αφορούν στον **ισχυρό εθνικισμό των Βάσκων**. Στην περίπτωση της Β. Ιρλανδίας έχουμε, επίσης, ένα κυρίαρχο ιδεολογικό κίνητρο- εν προκειμένω μάλιστα- η εθνικιστική ιδεολογία ενισχύεται και από τη θρησκευτική, στο βαθμό που η δογματική/ομολογιακή διαφορά μεταξύ ρωμαιοκαθολικών Ιρλανδών και Προτεσταντών Βρετανών ανήχθη ιστορικά σε κατεξοχήν στοιχείο της εθνικής αυτοσυνειδησίας

των πρώτων, (όπως άλλωστε, και στην περίπτωση των καθολικών Πολωνών έναντι των Προτεσταντών Πρώσων ή των Πατριαρχικών Ελληνομακεδόνων έναντι των Εξαρχικών Βουλγαρομακεδόνων κ.λπ.). Και στις δύο αυτές περιπτώσεις, λοιπόν, τα **αίτια της τρομοκρατίας είναι πολιτισμικής φύσεως** χωρίς, βεβαίως, τούτο να σημαίνει ότι υποτιμώνται οι κατά περιστάσιν πολιτικές και οικονομικές συνθήκες.

Γκράφιτι που απεικονίζει τη συστράτευση των Παλαιστινιακού Απελευθερωτικού Μετώπου με τον Ιρλανδικό Δημοκρατικό Στρατό.

Το ίδιο θα μπορούσαμε να ισχυρισθούμε για την περίπτωση της **ισλαμιστικής (και όχι ισλαμικής) τρομοκρατίας**. Η κατάληξη «-ιστικής» δηλώνει ιδεοληψία, ή έστω, **ιδεολογικής μορφής προσήλωση** καθαρώς πολιτισμικού τύπου. Τη διαστροφή, δηλαδή, της Θρησκείας προς την Πολιτική και την παραστρατιωτική/τρομοκρατική δράση. Αναφορικός με την ισλαμιστική τρομοκρατία, η οποία σήμερα αποτελεί και το σημαντικότερο παράγοντα διεθνούς συστημικής αποσταθεροποίησης, πρέπει να τονίσουμε ότι συμβάλλει ενισχυτικά και η θεολογική αμφισημία της ουσίας της εν λόγω θρησκείας. Στο σημείο αυτό πρέπει να παραπέμψουμε στον **Jihad** (τον Ιερό Πόλεμο, δηλαδή), ο οποίος επιδέχεται πολλαπλών ερμηνειών. Κάποιοι μουσουλμάνοι θεολόγοι θεωρούν ότι ο **Jihad** αναφέρεται σε ένα τρίπτυχο:

- i) τον **ψυχικό και πνευματικό πόλεμο** που διεξάγει ο πιστός μουσουλμάνος **εναντίον των παθών** του,
- ii) τον **ψυχικό και πνευματικό πόλεμο** που διεξάγει ο πιστός μουσουλμάνος **εναντίον της αμαρτωλής παρακμής της κοινωνίας** των Πιστών, και

iii) τον **ψυχικό και πνευματικό πόλεμο** που οφείλει να διεξάγει η Κοινωνία των Πιστών (**Umma**), η οποία συνιστά τον Οίκο του Ισλάμ (**Dar al Islam**) **εναντίον της Κοινωνίας των Απίστων (Dar al-Harb)**, με σκοπό την **κατίσχυση του Ισλάμ σε όλο τον Πλανήτη**.

Πρέπει να σημειώσουμε ότι για το Ισλάμ δεν υφίσταται η έννοια του έθνους-κράτους. Οι «πραγματικοί» πιστοί θεωρούν ότι «τα σύνορα της **Umma**, δηλ. του Έθνους του Ισλάμ, ταυτίζονται με τα σύνορα της Πίστεως»! Κοντολογίς, με τα σύνορα του Πλανήτη, αν δεχθούμε ότι η τελική και ιδανική περίπτωση διάδοσης του Ισλάμ είναι ολόκληρος ο Πλανήτης.

Κάποιοι άλλοι, όμως, ριζοσπάστες, συνήθως **πρώην μαρξιστές και νυν μουσουλμάνοι** θεολόγοι, θεωρούν ότι η ψυχο-πνευματική διάσταση του **Jihad** αποτελεί μόνο ένα μέρος των καθηκόντων του Πιστού μουσουλμάνου, ενώ το άλλο, και κατ' αυτούς το σημαντικότερο, είναι η **ένοπλη βία εναντίον όλων εκείνων των «προδοτικών κυβερνήσεων της Umma»**, που εγκαταλείπουν το Ισλάμ και «**παρακμάζουν**», ακολουθώντας **δυτικές πολιτισμικές και κοινωνικές αντιλήψεις οργάνωσης των κοινωνιών τους**. Επίσης, ως «**μεγάλο Σατανά**», ο οποίος εκμαυλίζει τις κυβερνήσεις αυτές, θεωρούν πρωτίστως τις Η.Π.Α. και το Ισραήλ και ως εκ τούτου, το κύριο μέρος των αιματηρών δραστηριοτήτων τους στρέφεται εναντίον των ανωτέρω δύο χωρών και των πληθυσμών τους.

Η 22χρονη Reem Raiyshī σε βιντεοσκοπημένο ντοκουμέντο πριν την επίθεση αυτοκτονίας της στις 14 Ιανουαρίου 2004 στη διασταύρωση Erez μεταξύ Ισραήλ και Λωρίδας της Γάζας, κατά την οποία σκοτώθηκαν τέσσερις Ισραηλινοί.

Γ. Κατηγοριοποίηση των κινήτρων της τρομοκρατίας

Εκτός του καθαρώς πολιτισμικού υποβάθρου, που αναφέρεται σε μεταφυσικές ερμηνείες του Καλού και του Κακού, του Δικαίου και του Αδίκου, εντοπίζονται και άλλες μορφές τρομοκρατίας, οι οποίες διατηρούν το κοινό μανιχαϊστικό στοιχείο της διάκρισης μεταξύ Καλού και Κακού, αλλά νομιμοποιούν το Λόγο τους **με καθαρώς πολιτικά και ιδεολογικά κριτήρια**, αποφεύγοντας τις μεταφυσικές αναφορές.

1. Πρόκειται για την **πολιτικο-ιδεολογική / πολιτικο-οικονομική Τρομοκρατία**, η οποία συμπεριλαμβάνει την «**ακροαριστερή**» και την «**ακροδεξιά**» Τρομοκρατία (τα εισαγωγικά επιβεβλημένα αφ' ης στιγμής γίνεται ευρέως παραδεκτό από την κριτική ανάλυση ότι οι όροι «**Δεξιά**» και «**Αριστερά**» έχουν καταστεί πλέον, επί των ημερών μας, παντελώς ακατάλληλοι για να ορίσουν **μόνοι τους και άνευ περαιτέρω προσδιορισμών**, με την δέουσα ακρίβεια, συνέπεια και περιεκτικότητα, συγκεκριμένες πολιτικές πεποιθήσεις και συμπεριφορές – ή, έστω, έχουν σχετικοποιηθεί αισθητά). Στη βάση και των δύο αυτών ειδών Τρομοκρατίας υπάρχουν, εξ αντικειμένου, **και Πολιτισμικά και Οικονομικά αίτια ως ιδεολογικές αναφορές**.

1.1. Στην περίπτωση της «**ακροδεξιάς**» Τρομοκρατίας, υπάρχει η μεταφυσική του «**Εδάφους και του Αίματος**», το ιδεολόγημα της «**Καθαρότητας της Φυλής και του Αίματος**», άρα ο Ρατσισμός, που στηρίζεται σημειολογικά σε ενός είδους ανθρωπομορφικό γονεϊκό αναλογισμό των μεγεθών της «**Πατρίδος**», του «**Αίματος**» και της «**Φυλής**». Θα λέγαμε, δηλαδή, ότι ο ιδεολογικός μηχανισμός διακίνησης του «**ακροδεξιού**» ιδεολογικο-πολιτικού Λόγου **είναι πολιτισμικά προσανατολισμένος, έστω και αν διατηρεί τις ρίζες του, κυρίως, σε οικονομικά αίτια**. Ο «**μέγας κίνδυνος**» προσωποποιείται, και στην περίπτωση αυτή, στον «**Αμερικανο-Σιωνισμό**», ο οποίος «**δηλητηριάζει και θανατώνει**» το «**εθνικό σώμα**». **Εν ολίγοις, το όχημα μεταφοράς του ιδεολογήματος της Ακροδεξιάς Τρομοκρατίας εκφράζεται κοινωνικά στη σφαίρα της Πολιτισμικής Δυσφορίας των αντιδρώντων φυσικών προσώπων**.

1.2. Στην περίπτωση της «**ακροαριστερής**» Τρομοκρατίας, τα αίτια εντοπίζονται και πάλιν, κυρίως, σε οικονομική βάση, με την ειδοποιό διαφορά ότι η διατύπωση του ιδεολογηματικού Λόγου παραμένει οικονομικο-κοινωνικού τύπου. Ούτε, όμως, στην περίπτωση αυτή απουσιάζει η μεταφυσική. Πρόκειται, κατ' ουσίαν, για μία εκκοσμικευμένη Μεταφυσική, για μία Πολιτική Θεολογία, όπου τη θέση των («**ακροδεξιών**») «**φυλετικοκεντρικών**» δογμάτων λαμβάνουν τα αντίστοιχα «**κοινωνικοκεντρικά**» («**ταξικά**») δόγματα. Το «**ταξικό**» στοιχείο, «**η λούμπεν μεγαλοαστική τάξη**» κ.τ.λ. αποτελούν ένα

εξαιρετικά πολύπλοκο σύστημα αξιών, που με ανάλογους χειρισμούς μπορεί να οδηγήσει στην ακρότατη ένοπλη βία. Εκείνο που επιδιώκεται, είναι να εδραιωθεί στους «αγωνιστές» το αίσθημα της απολύτου παρακμής της «σύγχρονης καπιταλιστικής κοινωνίας», «του αμερικάνικου Ιμπεριαλισμού», του «διεθνούς Σιωνισμού» κ.τ.λ. Στην περίπτωση αυτή, το όχημα μεταφοράς του ιδεολογήματος της «ακροαριστερής» Τρομοκρατίας εκφράζεται κοινωνικά στη σφαίρα της οικονομικού τύπου δυσφορίας των αντιδρώντων φυσικών προσώπων.

1.3 Συμπερασματικώς, αναφερόμενοι στις δύο ανωτέρω περιπτώσεις, μπορούμε να καταλήξουμε στο ότι:

i) η **ρατσιστική μεταφυσική** αποτελεί κύριο χαρακτηριστικό της ακροδεξιάς Τρομοκρατίας

ii) ότι και στις δύο περιπτώσεις αναγνωρίζουμε τη σημαντική συμβολή των **οικονομικών διαρθρωτικών δυσλειτουργιών** ως κυρίαρχο αίτιο παραγωγής της τρομοκρατικής πρακτικής και

iii) ότι ένα ακόμα στοιχείο που μπορούμε να θεωρήσουμε ως κοινό μεταξύ των δύο ειδών τρομοκρατίας είναι: i) **ένας μεταβατικού τύπου υπερεθνικισμός της ακροαριστερής περίπτωσης και ii) σε μόνιμη βάση υπερεθνικισμός στην ακροδεξιά περίπτωση**. Όσο και αν φαίνεται περίεργο και όσο και αν στην περίπτωση της ακροαριστερής τρομοκρατίας ο υπερεθνικισμός καλύπτεται από διεθνιστικό λεξιλόγιο,

η «αξία» του ως στοιχείο «προστασίας των Λαών», νοούμενη έστω και ως μεταβατική φάση των κοινωνιών, γίνεται απολύτως αποδεκτή ως κίνητρο βίας.

Ο Άλντο Μόρο κατά τη διάρκεια της ομηρείας του από τις Ερυθρές Ταξιαρχίες.

1.4. Εντοπίζεται ακόμη ένα σημαντικό αίτιο πρόκλησης δημιουργίας οργανωμένων τρομοκρατικών κινημάτων. **Πρόκειται για τις στρατιωτικές επεμβάσεις ισχυρών Μητροπολιτικών χωρών εναντίον ολοκληρωτικών, απολυταρχικών και απολύτως διεφθαρμένων καθεστώτων, τα οποία βασίζονται σε**

υπερεθνικιστικές (τρίτοκοσμικώς μαρξίζουσες ή μη) ιδεολογίες, είτε είναι θεοκρατικής βάσεως (π.χ. ισλαμικά καθεστώτα με θεοκρατική κυβερνητική δομή). Πρέπει στο σημείο αυτό να τονίσουμε ότι τα ισλαμικά κράτη δεν είναι κατ'ανάγκην θεοκρατικά. Δεν έχουν, δηλαδή, κατ'ανάγκην νομοδιδασκάλους και μόνον ως μέλη των Υπουργικών τους Συμβουλίων και δεν απαιτούν η διοίκηση του Κράτους να απορρέει υποχρεωτικώς από την **Shari'a** (Ιερός Κορανικός Νόμος). Το ιρανικό παράδειγμα του **willayat al faqih** (Κυβερνήσεως των Νομοδιδασκάλων) δεν απαντάται αλλαχού στον Ισλαμικό Κόσμο. Η συνήθης μορφή διακυβερνήσεως των ισλαμικών κρατών, δηλ. των κρατών με απόλυτη σχεδόν πλειοψηφία στην κοινωνία τους του μουσουλμανικού στοιχείου, έχει κοσμική / πολιτική Κυβέρνηση, οι πράξεις, όμως, της οποίας (Νομοθεσία, αποφάσεις, κ.τ.λ.) τυγχάνουν της υποχρεωτικής εγκρίσεως ενός Νομο-ερμηνευτικού Θεολογικού Συμβουλίου, το οποίο λειτουργεί παράλληλα προς την Κυβέρνηση, αλλά δεν αποτελεί μέρος της (π.χ. βαχαμπιτικό καθεστώς της Σ. Αραβίας). Επίσης, υπάρχουν και ισλαμικά κράτη, όπου οι δυνατότητες των Νομο-ερμηνευτών είναι σημαντικά περιορισμένες. Οι περιπτώσεις στρατιωτικών επεμβάσεων σε τέτοιους εθνο-θρησκευτικούς κοινωνικούς σχηματισμούς δημιουργούν ισχυρότατες ιδεολογικοπολιτικοκοινωνικές συσπειρώσεις, οι οποίες πολύ συχνά, (όπως συνέβη στην περίπτωση του Ισλαμιστικού Κινήματος), δημιουργούν τρομοκρατικές απολήξεις με εξαιρετικά επικίνδυνα ανατρεπτική και αιματηρή δράση.

Δ. Θρησκευτική τρομοκρατία: Η περίπτωση του Ισλαμιστικού Κινήματος

1. Οι κοινωνικές κλίμακες των ισλαμιστικών κινημάτων

Η ισλαμιστική Τρομοκρατία, πρωτογενώς, δεν αποτελεί παράγωγο κρατικής κλίμακος, αλλά κοινοτικής. Οι μουσουλμανικές κοινότητες της Μ. Ανατολής, οι ευρισκόμενες πέραν του ημίσεως του αιώνας σε κατάσταση λανθάνοντος ή κεκηρυγμένου εμφυλίου πολέμου μεταξύ των ή εναντίον των εθνικών τους Κυβερνήσεων, αποτελούν και τις πηγές δημιουργίας των δύο κλιμάκων ριζοσπαστικών ισλαμιστικών οργανώσεων. Η πρώτη κλίμακα χαρακτηρίζεται από μεγάλο μέγεθος και έχει απήχηση σε ολόκληρο τον Εθνικό Κοινωνικό Σχηματισμό. Παραδείγματα αποτελούν η Χαμάς και η Χεζμπολλά, αναφορικά με την επιρροή τους στον Παλαιστινιακό ή το Λιβανικό πληθυσμό. Η δεύτερη κλίμακα χαρακτηρίζεται από μικρό μέγεθος και αποτελείται, κυρίως, από σχισματικές παραφυάδες φραξιών και διαφωνούντων. Οι ακραίες τάσεις αποτελούν το κύριο χαρακτηριστικό αυτών των παραφυάδων.

Justice Department identifies the hijackers

The FBI released the photos of 19 men accused of commandeering the passenger planes that crashed into the World Trade Center in New York, the Pentagon, and rural Pennsylvania on Sept. 11. Investigators hope that by releasing the photos, some Americans may recognize the suspects and contact authorities. Listed is the date of birth used for identification, possible nationality and last known address or addresses. Many of the hijackers had multiple aliases.

American Airlines Flight 11: Boston to Los Angeles Crashed into north tower of the World Trade Center

Wael M. Alshamr Saudia 01/08 Saudi national Daytona Beach, Okla. and Hollywood Fla.	Wael M. Alshamr Saudia 01/08 Saudi national Hollywood Fla. and Newton Mass.	Muhammad Atta Egyptian national 01/08 Egyptian national Coral Springs and Hollywood Fla.; Hamburg, Germany.	Abdullah Alomari Saudi national Two dates 02/08/98 Saudi national Hollywood Fla.	Satam B.A. Al Suqami Saudi national 02/08/78 Saudi national United Arab Em.
--	--	--	--	--

United Airlines Flight 175: Boston to Los Angeles Crashed into south tower of the World Trade Center

Marwan Al-Shehri Saudia 01/09 Saudi national Hollywood Fla.	Fayez Rashid Ahmed Hassan Al Cadi Barakatt Saudia 01/09 Saudi national Daytona Beach, Fla.	Muhammad Atta Egyptian national 01/08 Egyptian national Daytona Beach, Fla.	Youssef Alhazmi Saudi national 01/08 Saudi national Daytona Beach, Fla.	Ahmed Alhazmi Saudi national 01/08 Saudi national Daytona Beach, Fla.
--	---	--	--	--

American Airlines Flight 77: Washington Dulles Airport to Los Angeles Crashed into the Pentagon

Khalid Almidhar Saudi national 01/08 Saudi national San Diego and New York	Muhammad Atta Egyptian national 01/08 Egyptian national San Diego	Nawal Alhazmi Saudi national 01/08 Saudi national Fort Lee and Wayne, N.J.; San Diego	Satam Alhazmi Saudi national 01/08 Saudi national Fort Lee and Wayne, N.J.	Hani Hanjour Saudi national 01/08 Saudi national Phoenix and San Diego
---	--	--	---	---

United Airlines Flight 93: Newark, N.J., to San Francisco

Crashed in rural southwest Pennsylvania

Ahmed Ibrahim A. Al Hazami Saudi national 10/11/80 Saudi national Daytona Beach, Fla.	Ahmed Alhazmi Saudi national 10/11/80 Saudi national Daytona Beach, Fla.
--	---

Ziad Samir Jarrah Saudi national 01/08 Saudi national 01/08	Saeed Alghamdi Saudi national 01/08 Saudi national Daytona Beach, Fla.
--	---

* believed to be a pilot
Source: Justice Department

Οι 19 δράστες που διηθήθηκαν τα τέσσερα φορικά αεροσκάφη, που προσέκρουσαν αντιστοιχώς στο νότιο και βόρειο πύργο του Παγκόσμιου Κέντρου Εμπορίου, στο Πεντάγωνο και στην Πενσυλβάνια στις 11 Σεπτεμβρίου 2001.

2. Οι δομές τους

Οι οργανώσεις των δύο ανωτέρω κλιμάκων διαθέτουν πολιτική και στρατιωτική πτυχή με ανάλογες δομές. Η πολιτικο-στρατιωτική πτυχή των οργανώσεων αυτών είναι ευρείας κλίμακος και είναι σε θέση να διατηρεί μεγαλύτερο ποσοστό αυτονομίας δράσεως σε σχέση με τις κρατικές εξουσίες των χωρών, όπου έχουν την έδρα τους, από εκείνο που δίνονται να διαθέτουν οι παραφυάδες τους, οι οποίες σύντομα αναγκάζονται να υποχωρήσουν στις πιέσεις και στις χειραγωγήσεις των κυβερνήσεων των χωρών της περιοχής όπου δρουν και συγκεκριμένα αυτών της Μ. Ανατολής, του Λιβάνου του Σουδάν κ.τ.λ. Οι ομάδες αυτές είναι και οι πλέον επικίνδυνες.

3. Τα κέντρα χειραγώγησης των σχισματικών τρομοκρατικών οργανώσεων

3.1. Στο σημείο αυτό πρέπει να εντοπίσουμε ως πρώτο κέντρο χειραγώγησης τις «εθνικής κλίμακος» οργανώσεις, από όπου έχουν αποσχισθεί οι «παραφυάδες» που μας ενδιαφέρουν πρωτίτως. Όσο και αν φαίνεται περίεργο, ουδέποτε διακόπτονται οι διαυλοι επικοινωνίας μεταξύ των δύο αυτών κλιμάκων οργανώσεων, ανεξαρτήτως του πόσον εχθρικές εμφανίζονται οι μεταξύ των σχέσεις. Ιδιαίτέρως δε, σε τέτοιες περιπτώσεις, πρέπει να αναζητούνται παράλληλες διασυνδέσεις.

3.2. Το δεύτερο είδος κέντρων χειραγώγησης αποτελούν οι Μυστικές Υπηρεσίες των χωρών, όπου οι οργανώσεις αυτές έχουν την έδρα τους. Π.χ. για την περίπτωση της Συρίας μπορούμε να παραθέσουμε ένα σύντομο κατάλογο δεκατριών (!) Μυστικών Υπηρεσιών ή παραστρατιωτικών ομάδων που ελέγχονται, θεωρητικά τουλάχιστον, από τον Πρόεδρο Άσαντ:

- i) Γραφείο Εθνικής Ασφαλείας με αντικείμενο την Αντικατασκοπία στο Λίβανο και στη Συρία
- ii) Υπηρεσία Γενικών Πληροφοριών
- iii) Πολιτική Ασφάλεια, η οποία ασχολείται με τις ξένες αντιπροσωπείες και όλα τα κόμματα εκτός του Μπάαθ
- iv) Υπηρεσία Πληροφοριών Στρατού Κατοχής του Λιβάνου
- v) Υπηρεσία Πληροφοριών Στρατού Ξηράς
- vi) Υπηρεσία Πληροφοριών Αεροπορίας
- vii) Προεδρικό Συμβούλιο Ασφαλείας, το οποίο και είναι το ανώτατο καθοδηγητικό όργανο των ανωτέρω υπηρεσιών
- viii) Δυνάμεις Εσωτερικής Ασφαλείας
- ix) Ειδικές Δυνάμεις
- x) Ταξιαρχίες Μάχης
- xi) Ταξιαρχίες Αμύνης (σημαντικά αποδυναμωμένες πλέον)
- xii) Κοινότητα της **Morteza** (θρησκευτική παραστρατιωτική οργάνωση των Αλλαουϊτών) και
- xiii) Ερυθροί Ιππείς (αλλαουϊτική Πολιτοφυλακή του Λιβάνου).

4. Το ανθρώπινο δυναμικό των τρομοκρατικών ισλαμιστικών σχισματικών παραφυάδων

Το ανθρώπινο δυναμικό αυτών των σχισματικών παραφυάδων αντλείται από τις εξής τρεις πηγές:

A) Από τον ίδιο το μηχανισμό της ευρείας «εθνικής» κλίμακος οργάνωσης. Πρόκειται για άτομα ιδεολογικώς συγκροτημένα, ώριμα και με πίστη στο έργο τους, που ανήκουν στις τάξεις των βετεράνων των ένοπλων περιφερειακών συρράξεων.

Β) Από μικρούς πυρήνες με κοινή οικογενειακή, φυλετική, γεωγραφική ή θρησκευτικο-ιδεολογική βάση ή ακόμα ένα αμάλγαμα όλων αυτών, σύνηθες για τα ανθρωπολογικο-κοινωνικά πρότυπα της περιοχής της Μ. Ανατολής και του Μαγκρέμπι.

Γ) Επίσης, από μεμονωμένα άτομα, τα αποκαλούμενα Kleenex στη διάλεκτο των μυστικών υπηρεσιών. Πρόκειται, δηλαδή, για «άτομα μιας χρήσεως», τα οποία μόλις φέρουν σε πέρας μια επιχείρηση, εγκαταλείπονται ή δολοφονούνται από τους εργοδότες τους.

Ε. Σύγχρονες εκδοχές της Συμβατικής Τρομοκρατίας

1. Η Πυρηνική Τρομοκρατία (**nuclear terrorism**) και η Βιοτρομοκρατία (**Bio-terrorism**) αποτελούν απλώς τις σύγχρονες εκδοχές της «συμβατικής» τρομοκρατικής απειλής, που εστιάζονται, επίσης, σε πολιτικο-οικονομικά κίνητρα και αίτια, και οι οποίες δύνανται να επιδράσουν άμεσα και καταλυτικά -λόγω της δυνητικής έκτασης των πληγμάτων- στο σύνολο της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής οργάνωσης ενός κράτους.

Εκπαίδευση για την αντιμετώπιση ενδεχόμενης βιοχημικής τρομοκρατικής επίθεσης

2. Ένας σχετικά πρόσφατος κλάδος της Πολιτικο-οικονομικής Τρομοκρατίας είναι η **Οικοτρομοκρατία**, τα αίτια της οποίας εντοπίζονται στην αντίδραση συγκεκριμένων φυσικών προσώπων, έναντι της επικαλούμενης καταστροφής του φυσικού περιβάλλοντος από την «**άμετρη εκμετάλλευση του κυρίαρχου καπιταλιστικού τρόπου παραγωγής, όπως επιβάλλει το διεθνές και διεθνοποιημένο κεφάλαιο**» κατά την πολιτική φρασεολογία των οπαδών της. Θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε ότι τα αίτια παραμένουν κατά βάση τα ίδια με αυτά των προηγούμενων ειδών τρομοκρατίας, απλώς υιοθετούν ένα πιο «προωθημένο» λεξιλογικό περίβλημα που απευθύνεται,

για τη νομιμοποίηση των τρομοκρατικών πράξεων, στα πλέον ευαίσθητοποιημένα κοινωνικά στρώματα, αναφορικώς με τα ζητήματα προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος. Στόχος είναι και πάλι «το μεγάλο κεφάλαιο» και «οι κάτοχοί του». Παρουσιάζει μεγάλο φάσμα σημειολογικών εργαλείων που αντλούνται από τη διεθνή Χλωριδική Μυθολογία, την Επιστημονική Φαντασία, τη Θεολογία κ.τ.λ.

3. Ανάλογη περίπτωση θα μπορούσε να θεωρηθεί και η **Κυβερνοτρομοκρατία (cyber-terrorism)**, η οποία μπορεί να μην είναι πάντοτε αιματηρή, μπορεί, όμως, να οδηγήσει σε μεγάλες οικονομικές καταστροφές, παραλύοντας ακόμη και τη λειτουργία μιας ολόκληρης κοινωνίας. Και πάλι τα αίτια είναι μικτά: Οικονομικά, πολιτικά και πολιτισμικά. Ως παράδειγμα, αναφέρω τους φανατικούς εκείνους θρησκευόμενους πάσης φύσεως, οι οποίοι αντιμετωπίζουν την τεχνολογία των Τηλεματικών Δικτύων ή των Διεθνών ή Εθνικών Βάσεων Δεδομένων ως προσπάθεια «σατανικής επιβολής πάνω στους Λαούς», «ποδηγέτησης των Λαών από τον αμερικανο-σιωνισμό» και φυσικά...το συνώνυμό τους «διεθνές και διεθνοποιημένο κεφάλαιο».

Στ. Μηχανισμοί κατανόησης των γενεσιουργών αιτιών της τρομοκρατίας και αξιολόγηση των μελλοντικών κινδύνων

Στο επίπεδο των γενεσιουργών αιτιών της τρομοκρατικής πρακτικής και δράσης, θα πρέπει, εκ των πραγμάτων, να προβούμε στη γενίκευσή τους, υπό τον όρο «συντελεστές αστάθειας». ⁵ Και είναι ακριβώς η αστάθεια αυτή, καθώς και οι κρίσεις, που θα πρέπει να αξιολογηθούν, υπό οικονομικό, δημογραφικό, κοινωνικό, πολιτικό και διεθνοπολιτικό πρίσμα στο πλαίσιο της προσπάθειας για πρόληψη και αποτροπή, η οποία εκ των πραγμάτων αφορά και επικεντρώνεται στα γενεσιουργά αίτια της τρομοκρατίας.

Την αστάθεια είναι δυνατόν να την κατανοήσουμε μέσω της «χαρτογράφησης» των δυναμικών διεργασιών και της αξιολόγησης του ισοζυγίου του κινδύνου. Η σταθερότητα απορρέει από την αποτελεσματική διαχείριση των αλλαγών και των εντάσεων που παρατηρούνται και επισυμβαίνουν στο εσωτερικό πεδίο ενός κρατικού δρώντος και στο διεθνή γεωπολιτικό, γεω-στρατηγικό και γεω-οικονομικό στίβο. Το αρνητικό ισοζύγιο του κινδύνου, ουσιαστικά η ανισορροπία και η ασταθής διάδραση μεταξύ των αποσταθεροποιητικών παραγόντων, αφ' ενός, και των εσωτερικών και εξωτερικών σταθεροποιητικών παραγόντων, αφ' ετέρου, είναι αυτό που, εν τέλει, προκαλεί την αστάθεια.

3 Σεπτεμβρίου 2004: Τσετσένοι αυτονομιστές εισβάλλουν στο σχολείο του Μπεσλάν, στη Βόρεια Οσετία. Απολογισμός αίματος: 326 νεκροί και πάνω από 600 τραυματίες.

1. Το πλαίσιο της αστάθειας

Κάθε κράτος έχει ένα μοναδικό «μορφότυπο» για τους παράγοντες κινδύνου και σταθεροποίησης, οι οποίοι απαιτούν συγκεκριμένη ανάλυση, με ζητούμενο το «ισοζύγιο» του κινδύνου. Το σύνολο των παραπάνω παραγόντων θα πρέπει να εξετάζεται από κοινού και συνδυαστικά · οι περίπλοκες διαδράσεις μεταξύ των παραγόντων αδρανοποιούν τα απλά αιτιακά μοντέλα ανάλυσης. Συνεπώς, είναι μεν δυνατή η πρόβλεψη, με σχετική ακρίβεια, του κινδύνου αστάθειας, εν τούτοις, όμως, ο χρονικός προσδιορισμός και η εμφάνιση μίας αστάθειας (εν προκειμένω, τρομοκρατικής επίθεσης ή σύγκρουσης) δεν είναι δυνατά, ακόμη και αν, εκ των υστέρων, μπορούμε να εντοπίσουμε αιτιακές σχέσεις.

2. Οι καταλύτες και επιταχυντές της αστάθειας

Το νέο γεωπολιτικό, γεω-οικονομικό, γεω-πολιτισμικό και, εν τέλει, γεω-στρατηγικό περιβάλλον που διαμορφώνεται μετά από την 11η

Σεπτεμβρίου, στρέφει το ενδιαφέρον των διαμορφωτών πολιτικής, εκ των πραγμάτων, στους κατωτέρω «καταλύτες» και «επιταχυντές» της αστάθειας. Τούτοι είναι, ιεραρχικώς:

- το ζήτημα της Ενέργειας και των ενεργειακών πόρων
- η Παγκοσμιοποίηση και οι ραγδαίες αλλαγές που επισυμβαίνουν στον τεχνολογικό τομέα
- το Παγκόσμιο Δημογραφικό Ζήτημα
- οι παγκόσμιες κλιματικές αλλαγές και η εξάπλωση επιδημιών και ασθενειών

9 Φεβρουαρίου 2005. Έκρηξη λαγιδευμένου αυτοκινήτου σε προάστιο της Μαδρίτης. Την εοθνή ανέλαβε η βασική αυτονομιστική οργάνωση ETA.

2.1. Το ζήτημα της ενέργειας

Οι παγκόσμιες ανάγκες για ενέργεια αυξάνουν μέρα με την ημέρα. Αντιθέτως, η ενεργειακή παραγωγή, η διάθεση της ενέργειας και οι προοπτικές μεγέθυνσης της παγκόσμιας ενεργειακής παραγωγής δεν παρουσιάζουν ισόρροπες των αναγκών τάσεις. Η αναντιστοιχία προσφοράς-ζήτησης ωθεί τις τιμές του πετρελαίου σε δυσθεώρητα ύψη· ο οικονομικός παράγων αυτός δεν αναμένεται να βελτιωθεί στο προβλεπτό μέλλον. Η Μ.Ανατολή παραμένει ο κύριος προμηθευτής ενεργειακών πόρων για σημαντικά γεωπολιτικά σύμπλοκα (ΕΕ, Κίνα, Ινδία, ΝΑ και Α. Ασία). Το πρόβλημα εστιάζεται στην υστέρηση της πολιτειακής οργάνωσης των κρατών της περιοχής της Μ. Ανατολής («ημι-δημοκρατική», **semi-democratic**), η οποία δημιουργεί την αυτοτροφοδοτούμενη ανισορροπία μεταξύ εξουσίας και της κοινωνίας των πολιτών, με αποτέλεσμα τη δημιουργία πρόσφορου εδάφους για την

ανάπτυξη ροπών προς την τρομοκρατία, ως μέσου «αντίδρασης» και «ανατροπής» των «βεβήλων» καθεστώτων. Παράλληλα, η αυτονομία ανάγκη στροφής των οικονομιών σε άλλες μη ήπιες μορφές ενέργειας, π.χ. την πυρηνική, αποτελεί από μόνη της έναν επιπλέον παράγοντα αστάθειας, καθώς ενισχύει τον κίνδυνο εκδήλωσης συμβάντων πυρηνικής τρομοκρατίας και οικο-τρομοκρατίας.

2.2. Παγκοσμιοποίηση και η επίδραση του τεχνολογικού τομέα

Η αυξανόμενη ολοκλήρωση των αγορών, των οικονομιών, του εμπορίου, των πολιτικών και της κουλτούρας διαμορφώνει, τουλάχιστον για την επόμενη 20ετία, ένα νέο πλαίσιο αλληλεξάρτησης μεταξύ των εθνικών και εθνοτικο-κρατικών δρώντων και των υπερεθνικών σχηματισμών, που πλέον υπερβαίνει το παραδοσιακό αναλυτικό πλαίσιο της γεωγραφικής εγγύτητας. Οι αναλυτές προβλέπουν ότι μετά από την περίοδο αυτή, το μοντέλο της παγκοσμιοποίησης θα ακολουθήσει γραμμική ανάπτυξη, χαρακτηριζόμενο, όμως, από αυξημένα επίπεδα ευαισθησίας και τρωτότητας, σε πλανητικό, πλέον, επίπεδο. Η παγκοσμιοποίηση ανοίγει τις αγορές σε ολόκληρο τον κόσμο, διευκολύνει το εμπόριο και ενθαρρύνει τις αποδοτικές διεργασίες στο δευτερογενή και τον τριτογενή τομέα. Το διεθνές εμπόριο συμβάλλει σημαντικά στη μείωση της φτώχειας στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες (ΛΑΧ). Αντίθετα με την κοινή πεποίθηση, με βάση στοιχεία του ΟΗΕ, οι ΛΑΧ παρουσιάζουν υψηλό επίπεδο εμπορικής ολοκλήρωσης με τις υπόλοιπες χώρες του κόσμου. Επιμερίζοντας τους δείκτες της παγκοσμιοποιητικής ολοκλήρωσης των ΛΑΧ σε γεωγραφικές περιοχές του πλανήτη, παρατηρούμε, εν τούτοις, ότι η ψαλίδα διευρύνεται για τις περιοχές της Μ. Ανατολής και της Β. Αφρικής, εξαρτώμενη από το βαθμό ανταπόκρισής τους στην παγκοσμιοποίηση και στην οικονομική διασύνδεσή τους με την ΕΕ.

Η επίπτωση της περαιτέρω παγκοσμιοποίησης σε σχέση με τις αναπτυσσόμενες χώρες συνοψίζεται σε τρία (3) μοντέλα:

- **Ενσωμάτωση/ένταξη στο παγκόσμιο σύστημα:** οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται από ορθή διαχείριση στο μακροοικονομικό επίπεδο και από διαφάνεια στη διαχείριση των εσόδων τους, από λίγους ή καθόλου διαρθρωτικούς παράγοντες κινδύνου και προσελκούν Άμεσες Ξένες Επενδύσεις
- **Απομόνωση/αποξένωση από το παγκόσμιο σύστημα:** οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται από κακή επίδοση στο επίπεδο της οικονομικής διαχείρισης, με καθόλου ή μικρά αποθεματικά. Οι χώρες με κίνδυνο αστάθειας είναι, εν γένει, μη ελκυστικές σε Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, ενώ οι περισσότερες χώρες, που εμφανίζουν κίνδυνο αστάθειας, εμπίπτουν σε αυτήν την κατηγορία.

Η ανάγκη στροφής των οικονομιών σε άλλες μη ήπιες μορφές ενέργειας, π.χ. την πυρηνική, ενισχύει τον κίνδυνο εκδήλωσης συμβάντων πυρηνικής τρομοκρατίας.

11 Σεπτεμβρίου 2001: Η συντριβή της πτήσεως 77 των Αμερικανικών Αερογραμμών στο Πεντάγωνο.

- Ενσωμάτωση και αποξένωση, ταυτοχρόνως: οι χώρες αυτές χαρακτηρίζονται συχνά από Άμεσες Ξένες Επενδύσεις, που συγκεντρώνονται σε οικονομικά κέντρα και εξειδικεύονται σε έναν ή δύο παραγωγικούς κλάδους. Κατά γενικό κανόνα, οι μη αστικές περιοχές υποφέρουν από έλλειψη επενδύσεων, ενώ τις χώρες αυτές χαρακτηρίζουν μεγάλες ανισότητες μεταξύ των διαφορετικών ομάδων και περιοχών.

Η διεύρυνση της παγκόσμιας οικονομίας θα τείνει να λειτουργεί υπέρ των χωρών με ισχυρό εσωτερικό δυναμικό και επαρκές χρηματοοικονομικό περιβάλλον, ικανό να προσελκύει τις ξένες επενδύσεις. Από την άλλη πλευρά, οι χώρες που χαρακτηρίζονται από αστάθεια ή από τον κίνδυνο της αστάθειας, συχνά δεν προσελκύουν τους ξένους επενδυτές. Οι τελευταίες παραμένουν αποσυνδεδεμένες από την παγκόσμια οικονομία, με αποτέλεσμα την περαιτέρω αποξένωση των κρατικών μορφωμάτων και των ομάδων που δεν μπορούν ή αρνούνται να ενταχθούν στο παγκόσμιο σύστημα. Η ελλιπής διαχείριση της παγκοσμιοποίησης, εν τέλει, δημιουργεί το κατάλληλο πεδίο για διεύρυνση των ανισοτήτων, τόσο μεταξύ όσο και στο εσωτερικών των κρατών, ενισχύοντας την πιθανότητα εμφάνισης

φαινομένων διαφθοράς και οργανωμένου εγκλήματος, ήτοι ισχυρών αποσταθεροποιητικών παραγόντων.

Παράλληλα, η τεχνολογία είναι καταλύτης αλλαγών. Διευκολύνει τη διασύνδεση λειτουργιών και δραστηριοτήτων στο παγκόσμιο επίπεδο, με θετική επίδραση στα κοινωνικά μορφώματα, αυτά που δύνανται να προσπελάσουν και να αξιοποιήσουν τις νέες τεχνολογίες τηλεματικής και επικοινωνιών. Από την άλλη πλευρά, το τεχνολογικό χάσμα, τόσο μεταξύ των κρατών, όσο και στο εσωτερικό τους, συνιστά παράγοντα αστάθειας και διεύρυνσης των ανισοτήτων. Τέλος, η τεχνολογία παρέχει σε ένομες, μεταξύ αυτών και οι τρομοκρατικές, οργανώσεις νέα μέσα και υλικά για διασύνδεσή τους με το παγκόσμιο οργανωμένο έγκλημα.

Η τεχνολογία παρέχει σε ένομες, οργανώσεις νέα μέσα και υλικά για διασύνδεσή τους με το παγκόσμιο οργανωμένο έγκλημα.

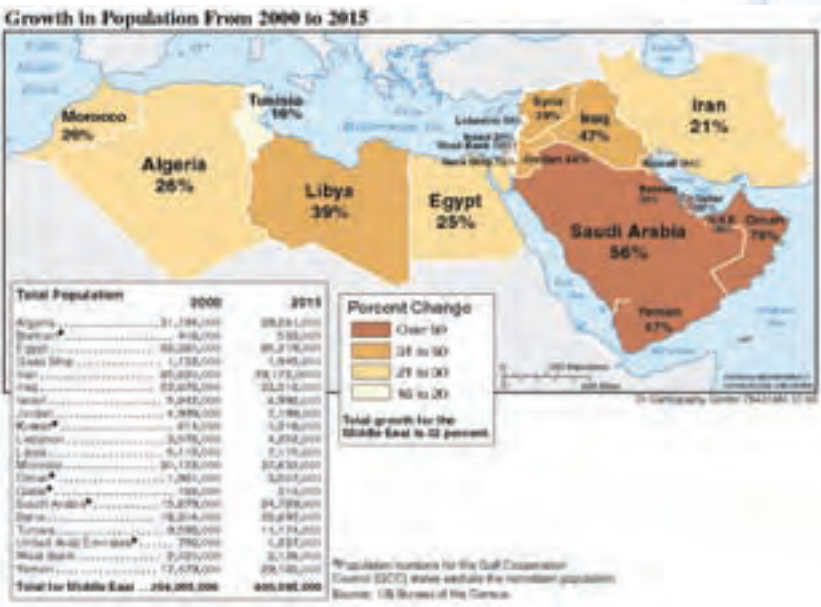
2.3. Παγκόσμιο δημογραφικό πρόβλημα

Ο παγκόσμιος πληθυσμός αναμένεται να αυξηθεί κατά 25% στα επόμενα χρόνια, εστιαζόμενος στις αναπτυσσόμενες οικονομίες της Κεντρικής και Ανατολικής Ασίας. Η αύξηση αυτή είναι αυτονόητο ότι θα προκαλέσει σειρά προβλημάτων, που θα ξεκινήσουν από την ανεπάρκεια των κρατικών δομών να δημιουργήσουν νέες, επαρκείς υποδομές (εξασφάλιση δημοσίων αγαθών και υπηρεσιών, υπηρεσίες υγείας, προμήθεια πόσιμου ύδατος, παροχή θέσεων εργασίας) και θα ενταθούν λόγω των κοινωνικών αποκλεισμών, που δημιουργούνται από τη μεγάλη έκταση που θα λάβει η αστικοποίηση και η δημιουργία υπερτροφικών μητροπολιτικών κέντρων (κυρίως στις αναπτυσσόμενες οικονομίες). Οι αποκλεισμοί αυτοί θα εκφραστούν, είτε με τη δημιουργία εστιών εντάσεων στο εσωτερικό των μητροπολιτικών κέντρων, αλλά και εκδήλωσης των εντάσεων αυτών μέσω τρομοκρατικών ενεργειών εναντίον του «ανεπαρκούς κράτους», ή/και με την αθρόα μετανάστευση αξιόλογου εργατικού δυναμικού προς το εξωτερικό. Με δεδομένη τη δυσκολία αντιμετώπισης «αντάρτικου πόλεμου» από τις στρατιωτικές δυνάμεις, τότε εύκολα συνάγεται ότι οι μεγάλοι μητροπολιτικοί σχηματισμοί μπορούν να προσφέρουν όχι μόνο κατάλληλο καταφύγιο, αλλά και πυρήνα ζυμώσεων των αιτίων οικονομικής-κοινωνικής-πολιτισμικής φύσης.

2.4 Παγκόσμιες κλιματικές αλλαγές και εξάπλωση ασθενειών

Οι δύο αυτοί καταλύτες/επιταχυντές παρουσιάζουν επιπτώσεις στους ίδιους τομείς: οικονομικό, διοικητικό, κοινωνικό και διεθνοπολιτικό. Στον οικονομικό τομέα, εντοπίζουμε τη βλάβη στη λειτουργία των οικονομιών των κρατών, την ανάγκη διάθεσης μεγάλων κονδυλίων για την αντιμετώπιση των καταστροφών (υποδομές, υγειονομικές υπηρεσίες) με συνεπακόλουθη αύξηση του εξωτερικού χρέους. Στο διοικητικό τομέα, εντοπίζουμε την αδυναμία των κρατών να

αντιμετωπίσουν σε ικανοποιητικό βαθμό τις φυσικές ανθρωπογενείς καταστροφές. Στον κοινωνικό τομέα, εντοπίζουμε τη θραύση της δομής του κοινωνικού ιστού, με επακόλουθο τη δημιουργία πρόσφορου εδάφους για την ανάπτυξη κοινωνικής δυσaréσκειας, η οποία μπορεί να τύχει εκμετάλλευσης από το οργανωμένο έγκλημα και τις τρομοκρατικές ομάδες. Στο διεθνοπολιτικό τομέα, κοινή συνισταμένη των καταστροφών, που προκαλούνται από τις κλιματικές αλλαγές και την εξάπλωση των ασθενειών, είναι η διάχυσή τους στα γειτονικά κράτη και περιοχές, φαινόμενο που δημιουργεί αστάθεια και εντάσεις στις διακρατικές σχέσεις.

Μέχρι το 2015, η συνολική αύξηση του πληθυσμού στην Μέση Ανατολή θα αγγίξει το 32%.

Στο επίπεδο των κλιματικών αλλαγών, εντοπίζουμε τα προβλήματα της αποδάσωσης, των πλημμυρών, των ξηρασιών και της ερημοποίησης εδαφών. Στις τελευταίες περιοχές, είναι δυνατή η δημιουργία προβλημάτων ασφαλείας εξ αιτίας του περιορισμού του κρατικού ελέγχου, άρα και δυνατή η δημιουργία εστιών οργανωμένου εγκλήματος και τρομοκρατικής δραστηριότητας. Κοινή σημαντική παράμετρος αστάθειας αποτελεί και το γεγονός ότι τα κονδύλια των διεθνών οργανισμών ανθρωπιστικής βοήθειας, στην περίπτωση αυταρχικών μη δημοκρατικών καθεστώτων, καταλήγουν σε «λάθος χέρια», με αποτέλεσμα την αύξηση της διαφθοράς και, ως εκ τούτου, της κοινωνικής απαίτησης για καταπολέμησή της. Η ελλιπής καταπολέμηση ή η μη καταπολέμηση της διαφθοράς μπορεί να αποτελέσει παράγοντα αστάθειας και έκφρασης της μέσω τρομοκρατικής δράσης.

Παλαιστίνιος βομβιστής σε αποστολή αυτοκτονίας

Συμπεράσματα

Εκ των ανωτέρω, γίνεται απολύτως σαφές ότι η Τρομοκρατία αποτελεί ένα πολύπλοκο και πολύπλευρο φαινόμενο και, άρα, πρέπει να εξετάζεται ανάλογα. Αυτό σημαίνει ότι κάθε τρομοκρατικό κίνημα δέον όπως μελετάται εντός του ιδιαίτερου οικονομικού, κοινωνικού, πολιτικού, ιστορικού, πολιτισμικού και θρησκευτικού του πλαίσιο.

Δεν υπάρχει «μία τρομοκρατία», αλλά «πολλές». Δεν υπάρχει μία και μόνη τρομοκρατική ψυχολογική ταυτότητα, αλλά πολλές και διαφορετικές. Επί της ουσίας, πρέπει να αναφέρουμε ότι η Τρομοκρατία αποτελεί τακτική, η οποία χρησιμοποιείται από πολλά είδη κοινωνικών ομάδων και φυσικών προσώπων, σε πολλά και διαφορετικά μέρη του κόσμου αλλά και για την επίτευξη πολλών και διαφορετικών στόχων.

Από τη στιγμή, όμως, που αναλύσαμε την πολυπλοκότητα των αιτιών της Τρομοκρατίας, γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι το φαινόμενο αυτό δεν είναι δυνατόν να εξαλειφθεί, αλλά μόνο να περιορισθεί. Και πρέπει να περιορισθεί.

Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινίσουμε ένα εξαιρετικά συζητημένο ζήτημα: Είναι η Τρομοκρατία αποκλειστικό αποτέλεσμα

της πενίας των μαζών. Πιστεύουμε πως όχι! Πιστεύουμε ότι μόνη η κοινωνική δυσπραγία ή και εξαθλίωση («φτώχεια») δεν αποτελεί το κυρίαρχο αίτιο Τρομοκρατίας.

Εκείνο το οποίο πυροδοτεί αυτήν την αιματηρή αλυσιδωτή αντίδραση, είναι ένας συνδυασμός φτώχειας και ταχέως οικονομικού και τεχνολογικού εκσυγχρονισμού, επιβαλλομένου άνωθεν και έξωθεν ενίοτε με κοινωνικώς αμείλικτο και πολιτισμικώς ασύγγνωστο τρόπο. Η σύγκρουση αυτή οδηγεί μεγάλες κοινωνικές μάζες στην οικονομική περιθωριοποίηση, στον τεχνολογικό αναλφαβητισμό, στην πολιτισμική αλλοτρίωση και στην κοινωνική απομόνωση. Ολόκληρη η προαναφερθείσα αλυσίδα επιπτώσεων επιφέρει ισχυρούς κλονισμούς στο κοινωνικό ασυνείδητο και, με την παρουσία προσώπων δεδομένης ψυχολογικής αστάθειας προσώπων, εύκολα μπορούμε να βρεθούμε ενώπιον σχηματισμών ομάδων ατόμων, τα οποία είναι έτοιμα να θυσιαστούν, έχοντας χάσει κάθε πιθανότητα να επανενταχθούν στο κοινωνικό πλαίσιο, το οποίο, εκ των πραγμάτων, δεν μπορούν να αντιληφθούν και να παρακολουθήσουν.

Φυσικά, η ηγέτιδα ελίτ των τρομοκρατικών ομάδων, η οποία πολλάκις ανήκει σε πολύ υψηλά μορφωτικά και κοινωνικά στρώματα, υπάρχει διαφεύγουσα από το παραπάνω πρότυπο. Τα αίτια στρατολόγησης αυτών των ατόμων στα ανά την υφήλιο τρομοκρατικά κινήματα είναι κυρίως ιδεολογικο-θρησκευτικά με έντονη ανάμειξη ιδιαίτερων στοιχείων της προσωπικότητάς τους.

Η βαθμιαία ανάπτυξη με ρυθμούς, οι οποίοι είναι κοινωνικώς αποδεκτοί και «απορροφήσιμοι», αποτελεί ένα από τα καλύτερα αντίδοτα στην Τρομοκρατία, όταν αυτή οφείλεται σε καθαρώς ενδογενή, από συστημική άποψη, αίτια. Και όταν ομιλούμε περί κοινωνικώς αποδεκτών ρυθμών, αναφερόμεθα πρωτίστως και κυρίως στα ιδιαίτερα πολιτισμολογικά χαρακτηριστικά κάθε υπό ανάπτυξιν κοινωνίας.

Υπάρχει, βεβαίως, και η εξαγωγή Τρομοκρατίας, η οποία γίνεται με στόχο ανατρεπτικές δραστηριότητες στα εδάφη άλλων κρατών και εντάσσεται στο πλαίσιο γεωστρατηγικών ενεργειών διαφόρων αντιπάλων μεταξύ των εθνικών, κοινοτικών ή εθνοτικο-κρατικών δρώντων. Και στις περιπτώσεις αυτές, η διαφύλαξη του σταθερού, και εύπεπτου κοινωνικώς, ρυθμού ανάπτυξης που δεν επιτρέπει τη δημιουργία έντονων κοινωνικών χασμάτων αλλά ούτε και την ανάπτυξη «πολιτισμικής δυσφορίας» από τα μέλη των ανωτέρω εθνοτικών (ethnic) ή εθνοτικο-κρατικών δρώντων (multiethnic state-factors), σε συνδυασμό με μια γενικότερη πολιτική εθνικής

ασφαλείας έναντι των «ασυμμέτρων απειλών εισαγωγής», (π.χ. εξαγωγή ισλαμιστικής τρομοκρατίας από ένα κράτος-παραγωγό τρομοκρατίας προς άλλα ισλαμικά κράτη), μπορεί να περιορίσει σημαντικά, έως καθοριστικά, παρόμοιους κινδύνους.

Πρέπει, βεβαίως, να καταστήσουμε σαφές ότι ουδεμία θρησκεία χαρακτηρίζεται από κάποια ενδογενή κλίση προς την τρομοκρατία. Είναι, όμως, απολύτως ασφαλές ότι όλες οι θρησκείες λόγω της μεταφυσικής τους στοχεύσεως και της επικεντρώσεως στο θυμικό των πιστών, μπορούν να προσφέρουν, με την κατάλληλη διαστρόφη τους, το καλύτερο υπόβαθρο στην τρομοκρατική δραστηριότητα. Και μάλιστα, μπορούν να καταστήσουν τη δραστηριότητα αυτή περισσότερο αμείλικτη και ασυγκράτητη.

- * Για την εκπόνηση του ανωτέρω άρθρου συνεργάστηκαν:
- 1) Λέκτορας Ιωάννης Ε. Σαριδάκης, Συντονιστής Τομέα Εθνικής Ασφαλείας/Εθνικού Αμυντικού Δόγματος
 - 2) Λέκτορας Γεώργιος Β. Μιχαλακόπουλος, Συντονιστής Τομέα Ανατολικής Μεσογείου.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

¹. Διάσκεψη Κορυφής της Μαδρίτης για τη Δημοκρατία, την Τρομοκρατία και την Ασφάλεια, Μάρτιος 2005.

². JCS ^{Pub} 1.02: The unlawful use or threatened use of force or violence against people or property to coerce or intimidate governments or societies, often to achieve political, religious, or ideological objectives.

³. Ligue des Etats arabes. Convention arabe pour la lutte contre le terrorisme. 22 avril 1998: «Tout acte de violence ou menace de violence, quels qu'en soient les causes et les buts, commis pour mettre en œuvre un projet criminel individuel ou collectif et visant à semer la terreur parmi les gens ou à les effrayer en leur portant atteinte ou en mettant en péril leur vie, leur liberté ou leur sécurité ou à porter atteinte à l'environnement, à l'un des services publics, aux biens publics ou privés, ou à les occuper ou à s'en emparer, ou encore à mettre en danger l'une des ressources nationales.»

⁴. www.mfa.gov.tr/mfa/foreignpolicy/mainissues/terrorism

⁵. Πβ. σχετικά τα: Bassford, M., Mabey, N. (2005). (UK) Prime Minister's Strategy Unit (PMSU) Background Paper "Countries at Risk of Instability: Future Risks of Instability και PMSU (2005). "Investing in Prevention. An International Strategy to Manage Risks of Instability and Improve Crisis Response.

Ιωάννης Θ. Μάζης

Νέο Εθνικό Αμυντικό Δόγμα

Εκδόσεις Ινστιτούτο Αμυντικών
Αναλύσεων

*Γράφει ο Αναπληρωτής καθηγητής
Παντείου Παν/μίου
Χριστόδουλος Γιαλλουρίδης*

Η εποχή μας χαρακτηρίζεται «ως μεταβατική», γιατί ακριβώς η σταθερότητα, κυρίως όμως, η ασφάλεια του παρελθόντος κατέρρευσαν μαζί με το τέλος της διπολικής παγκόσμιας ισορροπίας της αμοιβαίας ειρηνικής αποτροπής. Προβλήματα και συγκρούσεις που υπόβοσκαν στο διεθνές σύστημα, ήρθαν στην επιφάνεια με τρόπο δυναμικό, θα λέγαμε επαναστατικό, αφού επιχειρούν να ανατρέψουν δομές. Ο Δυτικός πολιτικός πολιτισμός που σημαίνει δημοκρατία, ανθρώπινα δικαιώματα, κράτος δικαίου και ατομικές ελευθερίες, που σημαίνει φιλελεύθερη οικονομία της αγοράς, αμφισβητούνται εμπράκτως και τρομοκρατικά βιαίως από μερίδα του Ισλαμικού - Μουσουλμανικού κόσμου, ο οποίος εμφανίζεται ως «η άλλη πλευρά» σ' ένα νέο δίπολο Ανατολής - Δύσης. Ο **Samuel Huntington** ανέπτυξε, στο πλαίσιο αυτής ακριβώς της «ασύμμετρης» πλην όμως ορατής ως προς τα αποτελέσματά της σύγκρουσης, τη θεωρία του νέου είδους πολέμου: της εποχής της σύγκρουσης των πολιτισμών. Ο μεγάλος θεωρητικός της Ειρήνης Νορβηγός **Johan Galtung**, είχε επισημάνει ήδη από τη δεκαετία του '70 στη θεωρία του για τη «Δομική Βία», πως η φτώχεια, ο αναλφαβητισμός, η παντοειδής καταπίεση, η πολιτιστική αλλοτρίωση και η εν γένει εξαθλίωση μεγάλης μερίδας του πληθυσμού της ανθρωπότητας, θα οδηγήσει αναπόφευκτα σε ανεξέλεγκτες εκρήξεις κοινωνικών ομάδων, που δεν συμφιλιώνονται με την αντίληψη που διακατέχει τις ηγέτιδες ομάδες του κόσμου και τους κυβερνώντες, να επιβάλουν με τη δύναμη αυταρχικά καθεστώτα διακυβέρνησης, ξένα προς τον πολιτισμό και τις παραδόσεις των λαών που τα υφίστανται, να επιβάλλουν δια της βίας όχι μόνο τη φτώχεια και την εξαθλίωση αλλά κυρίως τη στέρηση ελπίδας σε λαούς και σε μεγάλες ομάδες του ανθρώπινου πληθυσμού.

Οι τρομοκρατικές επιθέσεις που από την αρχή του αιώνα μας με ορόσημο την 11^η Σεπτεμβρίου 2001, σημάδεψαν την ανατολή της 3^{ης}

χλιετίας, υποδηλώνουν την ανάπτυξη σε παγκόσμιο επίπεδο ενός νέου είδους πολέμου που στηρίζεται, στην αντίληψη της «ασύμμετρης απειλής» και της πολεμικής αντιπαράθεσης, της σύγκρουσης χωρίς κανόνες παιχνιδιού, με το ένα εκ των δύο στρατοπέδων να είναι αόρατο, πανταχού παρόν, να πλήττει τυφλά, απροειδοποίητα και με όλα τα μέσα. Οι πόλεμοι στην ανθρώπινη ιστορία, όπως ευρύτερα το φαινόμενο της σύγκρουσης, συνδέονται με την εμφάνιση και την ύπαρξη του ανθρώπινου γένους, κυρίως όμως με την εμφάνιση των οργανωμένων κοινωνιών και των κρατικών οντοτήτων ως φορέων κρατικών ή εθνικών συμφερόντων. Η υπεράσπιση του συστήματος αξιών και των συμφερόντων συγκεκριμένων κρατικών οντοτήτων και εθνών, υποχρέωσε τις κρατικές οντότητες να οργανώσουν την εθνική τους άμυνα, για την υπεράσπιση ακριβώς αυτών των συμφερόντων, των παραδόσεων, των αξιών, της ιστορίας και του πολιτισμού κάθε λαού. Οι πόλεμοι ήταν από την εποχή του Θουκυδίδη υπόθεση συμφερόντων και ισχύος, ενώ τα έθνη-κράτη από την Γαλλική Επανάσταση και εντεύθεν οδηγήθηκαν σε αμυντικούς ή και σε επιθετικούς πολέμους, επειδή θεώρησαν ότι υπήρχε πρόβλημα εδαφικής ή ευρύτερα οικονομικής και πολιτικής κυριαρχίας ή επιρροής σε σχέση με τα συμφέροντα των εθνικών κρατών όπως αναπτύχθηκαν και εδραιώθηκαν στην Ευρώπη τους τελευταίους τρεις αιώνες. Έτσι, είχαμε αιματηρούς εθνικούς ή και παγκόσμιους πολέμους, αιματηρές συγκρούσεις, καταστροφές απίστευτου μεγέθους και διαστάσεων, ενώ η κοσμοθεωρητική αντιπαράθεση της αμοιβαίας πυρηνικής αποτροπής Ανατολής-Δύσης από το 1947 έως το 1990, πεδίο ψυχρού πολέμου, οδήγησε την Ευρώπη σε μία ειρήνη διάρκειας που ήταν μοναδική στην μακρά ιστορία της.

Το φαινόμενο του ισλαμικού φονταμενταλισμού διαμόρφωσε μία παγκόσμια εικόνα, στο βαθμό που η τρομοκρατική δράση δεν είναι συγκεντρωμένη σε μία περιοχή αλλά είναι σε θέση να δρα ανεξέλεγκτα, καταστροφικά και απροειδοποίητα σε ολόκληρο τον πλανήτη. Οι στόχοι των ισλαμιστών ριζοσπαστών δεν είναι θρησκευτικοί αλλά πολιτικοί. Ο μείζων στόχος είναι η ανατροπή του δυτικού συστήματος οργάνωσης του κόσμου όπως είναι δομημένος πλανητικά, που σημαίνει κυριαρχία στην οικονομία, την πολιτική και τον πολιτισμό. Η απόφαση της Υπερδύναμης όπως την προέβλεψε ο **Francis Fukuyama**, να επιβάλει ακόμα και δια της χρήσης ένοπλης βίας, την Δημοκρατία και το δυτικό σύστημα κρατικής οργάνωσης, την δυτική φιλελεύθερη οικονομία, την κουλτούρα της Coca-Cola και των Mc Donald's, σε όλες ανεξαιρέτως τις κοινωνίες της υφηνίου, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι παραδόσεις, η θρησκεία, οι αξίες και η κουλτούρα κάθε κοινωνίας ήταν φυσικό και επόμενο να δημιουργήσει αντιδράσεις. Παρόμοιες αντιδράσεις προκάλεσε στο παρελθόν και η γνωστή ως «Λευκή Επανάσταση» του Σάχη της Περσίας που ξεκίνησε την δεκαετία του 50 και κατέληξε στον «ξεσηκωμό των Μουλάδων» στο τέλος της δεκαετίας του 70.

Είναι προφανές, ή πιο σωστά είναι πασιφανές πως η ανθρωπότητα διέρχεται μια εξαιρετικά δύσκολη στιγμή, αφού επαπειλείται το σύστημα οικονομικής, κοινωνικής αλλά και πολιτιστικής οργάνωσης ολόκληρου του κόσμου. Απειλείται ο δυτικός οικονομικός, πολιτικός και νομικός πολιτισμός όπως αναπτύχθηκε τα τελευταία 300 χρόνια και εδραιώθηκε από το 1945 μέχρι και το 1990. Απειλείται η κυριαρχία της πλανητικής μονομερούς υπερδύναμης, απειλούνται όμως ταυτόχρονα και τα «κοσμικά» καθεστώτα μουσουλμανικών κοινωνιών, τα οποία αποτελούν στενούς και ζωτικούς συμμάχους της Δύσης. Η απειλή προέρχεται από τον απροσδιόριστο, απρόβλεπτο εχθρό γι αυτό και αποκαλείται «ασύμμετρος».

Ο παραγμένος και οιονεί αλληλοσπαρασσόμενος κόσμος της εποχής μας, του οποίου, όπως ήδη ανωτέρω επισημάνθηκε, η ανασφάλεια, η αστάθεια, η ανησυχία και η αγωνία για το αύριο, αποτελούν χαρακτηριστικά γνωρίσματα, επιβάλλει στα κράτη και τα έθνη πολύ μεγαλύτερη εγρήγορηση και ετοιμότητα κυρίως δε στις ηγεσίες του, ικανότητα πρόβλεψης όπως θα έλεγε ο **Max Weber**. Η Ελλάδα είναι υποχρεωμένη να συνεχίσει να ζει και να αντιμετωπίζει κυρίως, τη συμβατική συγκεκριμένη απειλή όπως διαμορφώθηκε και αναπτύχθηκε τα τελευταία πενήντα χρόνια από τη γείτονα Τουρκία, η οποία εξακολουθεί κατά τρόπο επεκτατικά ηγεμονικό επιχειρώντας να «φινλανδοποιήσει» τον διεθνή της περίγυρο, σε σχέση, κυρίως με το Αιγαίο και την Ανατολική Λεκάνη της Μεσογείου ειδικότερα την Κύπρο. Η «φινλανδοποίηση» σημαίνει εν προκειμένω την υπαγωγή πολιτικών συστημάτων και κρατών στην ηγεμονική πολιτική βούληση υπέρτερης γειτονικής ή περιφερειακής δύναμης. Για να πετύχει αυτό χρησιμοποιεί την απειλή του «στρατιωτικού πειθαναγκασμού» επιστρατεύοντας τη στρατιωτική ισχύ για να υποχρεώσει την Ελλάδα και την Κύπρο σε ουσιαστικές και μειωτικές για το δικό τους εθνικό συμφέρον υποχωρήσεις. Η Αθήνα και η Λευκωσία χρησιμοποιούν πέραν της απαραίτητης στρατιωτικής αποτρεπτικής ισχύος έναντι της Τουρκίας και το Ευρωπαϊκό χαρτί, δηλαδή το δρομολόγιο της Άγκυρας προς την Ευρώπη με την ελπίδα αυτή η δέσμη των *soft weapons* να «εξημερώσει» το θηρίο δηλαδή να εκσυγχρονιστεί πολιτικά και δικαίως ως σύστημα και συμπεριφορά η γειτονική μας χώρα. Σε αυτό το πλαίσιο επιχειρείται κατωτέρω από την ομάδα των ερευνητών και ειδικών επιστημόνων του ΙΑΑ υπό την καθοδήγηση του καθηγητού Ιωάννη Μάζη, η επιστημονική σύλληψη και συγκρότηση μιας πρότασης για την υπόθεση της άμυνας και της ασφάλειας της χώρας όπως εκδηλώνεται στη σύγχρονη εποχή κατά τρόπο πολυδιάστατο και πολύπλευρο κυρίως όμως γεωπολιτικά στέρεο, επιστημονικά θεμελιωμένο και όπως πιστεύω απολύτως έγκυρο.